

Kaisa Kukkonen

**Tuotannollisten prosessien koetut haasteet
osallistavissa taideprojekteissa**
Esiselvitys Mediakulttuuriyhdistys m-cultille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja AMK

Kulttuurintuotanto

Opinnäytetyö

5.3.2015

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Kaisa Kukkonen Tuotannollisten prosessien koetut haasteet osallistavissa taideprojekteissa 61 sivua + 2 liitettä 5.3.2015
Tutkinto	Kulttuurituottaja AMK
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja	Lehtori Laura-Maija Hero
<p>Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimuksena tehty esiselvitys, jonka tavoitteena on selvittää mitä tuotannollisia haasteita osallistaviin taideprojekteihin liittyy Suomessa, minkälaisia tuotannollisia prosesseja projekteissa on, sekä miten tuottajan, taiteilijan ja osallistujien roolit jakautuvat. Työn tilaaja on Mediakulttuuriyhdistys m-cult. Yhdistys on mukana laajas- sa EU-hankkeessa COLLAB Arts Partnership Programme (CAPP), joka haluaa parantaa yhteisöllisen ja osallistavan taiteen tuotantorakenteita ja ammattikäytäntöjä.</p> <p>Teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan tuotannon näkökulmasta projektien tuotannollisia prosesseja, tuottajan roolin muuttumista suhteessa yleisön roolin muutokseen, sekä yhteisötaiteen ja osallistavan taiteen käsitteitä.</p> <p>Työ jaettiin kahteen vaiheeseen. Esiselvitysvaiheessa haettiin tietoa osallistavan taiteen tekijöistä Suomessa. Aineistonkeruuvaiheeseen kuului sähköinen kysely sekä projektikohtaiset teemahaastattelut, joiden yhteydessä tehtiin sovelletut blueprint-prosessikaaviot. Sähköisen kyselyn avulla pyrittiin selvittämään, kuinka alalla toimivat taiteilijat ja tuottajat kokevat työskentelyn tuotannollisesta näkökulmasta. Projektikohtaiset teemahaastattelut syvensivät kyselyn informaatiota.</p> <p>Tulosten perusteella tuottajille on paljon työsarkaa osallistavan taiteen kentällä sen vaatiessa monipuolista osaamista erityisesti osallistujiin, rahoitukseen, moniammatillisuuteen, kommunikointiin ja tekijänoikeuksiin liittyen. Ihanteellisesti osallistavan projektin tuottaja toimii tekijän, tilaajan, ja osallistujan välillä, pitää huolta osallistujista ja heidän oikeuksistaan sekä pitää yllä keskustelua projektin merkityksistä ja tavoitteista.</p>	
Avainsanat	Osallistava taide, yhteisötaide, tuottajan rooli

Author(s) Title Number of Pages Date	Kaisa Kukkonen Participatory Art Projects and the Challenges of Production Processes 61 pages + 2 appendices 3 March 2015
Degree	Cultural Manager
Degree Programme	Cultural Management
Specialisation option	
Instructor	Laura-Maija Hero, Senior Lecturer
<p>This Bachelor's thesis aims at defining specific challenges in the production of participatory arts projects. More so this study focuses on the issues arising in production processes and how task distributions between the artist, producer, and the participating audience members affect the success or failure of these projects. The commissioner of the thesis is m-cult, a Helsinki-based media art and culture organization. m-cult is a partner in the EU project COLLAB Arts Partnership Programme (CAPP) which aims to support and develop professional practices of participatory art.</p> <p>The production processes and the changes in the roles of the producers and the artists in relation to the changing position of the audiences as well as the critical perspectives of the art world are dealt with in detail in the theoretical framework of the thesis.</p> <p>The first phase of the thesis was a mapping of participatory art practitioners in Finland, followed by an Internet survey to gather input from the artists and producers working with participatory art. A set of semi-structured interviews supported by creative blueprint technique gave a deeper look on production processes and their challenges.</p> <p>As an outcome of this thesis clearly defined roles and duties in these participatory art projects were found to be integral to the success of the project, as well as the producer working as a contact person between the artist, the person or organization funding the project, and the participants.</p>	
Keywords	Participatory art, community art, dialogical art, the role of the producer

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taiteilijan, tuottajan ja yleisön roolit osallistavissa taiteen tuotantoprosesseissa	4
2.1	Tuottajan kolme sfääriä	5
2.2	Kulttuurista 1.0 kulttuuriin 3.0	7
2.3	Taiteen tuotantoprosessit ja haasteet taiteen tuotannossa	8
3	Mediakulttuuriyhdistys m-cult ja COLLAB ART (Luova Eurooppa 2015–2018)	11
4	Tutkimuskysymykset	12
5	Selvityksen menetelmät	14
5.1	Esiselvitysvaihe	15
5.2	Sähköinen kysely	16
5.3	Teemahaastattelu luovalla blueprint -menetelmällä	17
6	Osallistavien taideprojektien koetut tuotannolliset haasteet teemahaastattelut	19
6.1	Archipelago Science Fiction -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit.	19
6.2	Duettoja välittämisestä -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit	24
6.3	Fellmanin pelto -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit	29
6.4	Minun nimeni on - projektin tuotannolliset haasteet ja roolit	33
6.5	Signaalit -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit	37
6.6	Tehtävien jakautuminen tuottajan, taiteilijan ja osallistujien välillä	41
7	Osallistumisen tuottaminen - sähköinen kysely	44
7.1	Osallistavien projektien haasteet	47
7.2	Tuotannollisten tehtävien jakautuminen, osallistujien roolit	51
8	Johtopäätökset ja pohdinta	56
	Lähteet	60
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselylomake	
	Liite 2. Haastattelukysymykset ja haastateltavat	

1 Johdanto

Osallistavien ja yhteisöllisten taideprojektien tuottamista koskevalle opinnäytetyölle on tilausta. Kulttuurialalla tarve näkyy esimerkiksi Helsingin Kulttuurikeskuksen Helsingin mallissa, joka pyrkii tasapainottamaan ja monipuolistamaan Helsingin kulttuuri- ja taidepalveluita kaikkialle Helsinkiin (www.hel.fi) sekä siinä, että Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää taide ja hyvinvointi –teemaa (Liikanen 2010). EU-ohjelmissa se näkyy esimerkiksi uutena Luova Eurooppa –ohjelmana, joka painottaa yleisötyötä ja yhteisöjen osallisuutta ja jonka tavoitteena on "inklusiivinen" taide (<https://eacea.ec.europa.eu>). Taiteilijoiden ja tuottajien kiinnostus osallistavaan taiteeseen on kasvanut selkeästi 2010-luvulla.

Yhteisötaiteen juuret ulottuvat 1960-luvulle, ja Suomeen yhteisötaide ja osallistava taide on tullut 1970-luvulla. Varsinaisesti yhteisötaidetta on tehty Suomessa 1990-luvulta, kun taiteilijat halusivat viedä taidetta ulos gallerioista ja museutiloista (Leppisaari 2012, 9). Tällä hetkellä osallistavan ja yhteisöllisen taiteen kenttä on erittäin monimuotoinen, mutta projekteja tehdään usein rahoituksen takia. (Tarkka, sähköpostikeskustelu 20.11.2014)

Opinnäytetyö pyrkii selvittämään yhteisöllisten tuotantojen haasteita ja tuottajan tehtävää tarkastelemalla parhaita tuotantokäytäntöjä 2010-luvulla toteutetuissa osallistavissa taideprojekteissa. Osallistavien taideprojektien tuotannollisista prosesseista, haasteista ja rooleista otetaan selvää haastatteleamalla alan ammattilaisia. Työ tuottaa uutta tietoa vasta muotoutumassa olevalle, jatkuvasti kasvavalle kulttuurituotannon alalle.

"Usein luullaan, että osallistava tuotanto on helppoa, että vapaaehtoisille osallistujille vain "delegoidaan" osatehtäviä pois tekijältä tai tuottajalta. Käytännössä osallistumisen tuottamisen, mm. osallistujien innostamisen ja ohjaamisen myötä työmäärä voi moninkertaistua verrattuna perinteiseen tekijälähtöiseen tuotantoon." (Minna Tarkka, sähköpostikeskustelu, 20.11.2014)

Tässä opinnäytetyössä osallistavilla taideprojekteilla tarkoitetaan sellaisia taideteoksia tai projekteja, joissa taiteilija suunnittelee sekä toimii teoksen ohjaajana ja osallistujat

antavat panoksensa prosessin aikana. Määrittelemisen on hankalaa, sillä taideteokset hylkivät lokeroimista ja näyttäytyvät mitä erilaisimmassa muodoissa.

Olen työskennellyt esiintyjänä sekä tuottajana osallistavissa tanssiesityksissä, sekä toiminut tuottajana osallistavissa projekteissa esimerkiksi Mediakulttuuriyhdistys m-cultin Media Facades -mediataidefestivaalilla sekä harjoittelussani Tanssin talo ry:ssä. Olen opiskellut osallistavia työtapoja luovan tanssin ohjaaja -koulutuksessa Itä-Suomen Liikuntaopistossa sekä tanssijan opinnoissani Ammattiopisto Outokummussa. Myös toinen ammattini kontakti-improvisaatiotanssi, on osallistavaa ja yhteisöllistä.

Tässä opinnäytetyössä käytän termiä osallistava taide ja keskityn erityisesti projekteihin, joissa taiteilijan ja yleisön suhteet järjestetään uusilla tavoilla (Kantonen 2007). Pirjo Roponen-Lunnas kirjoittaa artikkelissaan yhteisötaiteen ja osallistavan taiteen kentän olevan laaja ja käsitteiden menevän ristikkäin, mutta mainitsee osallistavan taiteen käsitteen pian syrjäyttävän yhteisötaiteen termin (Roponen-Lunnas 2013). Myös keskustelussa Mediakulttuuriyhdistys m-cultissa toimivien taiteilijoiden Arttu Merimaan sekä Jussi Koitelan kanssa (18.12.2014) kävi ilmi yleistynyt käsite collaborative art, johon kuuluu myös yhdessä kollegoiden kanssa tehdyt taideteokset sekä vahva kiinnostus poliittisesti osallistuvaan taiteeseen. Yhteisötaide määritellään tutkija Lea Kantosen mukaan taiteeksi, joka järjestää taiteilijan ja yleisön suhdetta normaalista poikkeavalla tavalla. Taiteen tekemisen keinot voivat olla monenlaiset. Taiteilijan ja yleisön väliset rajat voivat muuttua yhteisötaiteessa epäselviksi, koska yleisö tai osa siitä osallistuu taideteoksen tekemiseen (Kantonen 2007). Lapin yliopiston Ympäristö, yhteisö ja taide –verkkokirjan (www.ace.ulapland.fi/yty/) laajan määritelmän mukaan yhteisötaiteella tarkoitetaan prosesseja, joissa innostetaan jokin ryhmä yhteiseen luovaan toimintaan. Jokelan, Hiltusen, Huhmarniemen ja Valkosen mukaan osallistuminen toimintaan ei riipu lahjakkuudesta tai taidoista, mutta ryhmän kanssa työskentelee yhteistyössä joko yksittäinen ammattitaiteilija, taiteilijaryhmä tai taideorganisaatio. (Jokela, Hiltunen, Huhmarniemi, Valkonen 2006). Vaikka olen käyttänyt suuren osan opinnäytetyöprosessista käsitteiden selvittämiseen, annan aineistojen puhua puolestaan, ja taiteilijoiden määrittellä omat kategoriansa itse.

On tärkeää kiinnittää huomiota tuotannollisiin haasteisiin, kun toimitaan erilaisten osallistujien kanssa. Olen kiinnostunut yhteisöllisen ja osallistavan taiteen tekemisestä ja

tuottamisesta, koska haluan työskennellä tulevaisuudessa erilaisten yhteisöjen kanssa sekä olla mukana tekemässä osallistavia projekteja taiteen kentällä. Tuottajana työskennellessäni olen kokenut itselleni tärkeiksi projektit erilaisten yhteisöjen ja ihmisten kanssa ja haluan syventyä niihin myös tulevaisuudessa. Mielestäni esitystaiteen kenttä on muuttumassa osallistavampaan suuntaan, ja sen takia on tärkeää tehdä opinnäytetyö, joka ottaa yleisön ja osallistujat huomioon eri tavoilla esitysten tekemisen prosessissa sekä esitysvaiheessa. Mielestäni osallistavissa tuotannoissa tuottajalla voi olla erittäin tärkeä rooli edistämässä parasta mahdollista kokemusta taiteilijalle, tilaajalle, yleisölle sekä osallistujille. Tuottaja toimii välittäjänä jokaisen osan välillä ja on parhaassa tapauksessa työpari taiteilijalle.

Valitsin yhdessä tilaajan eli m-cult ry:n kanssa viisi osallistavan taideproduktion tekijää, joiden työssä näkyy taiteilijan, tuottajan sekä yleisön roolien sekoittumista. He saivat valita itse projektin, joka toimi tutkimuskohteena tässä opinnäytetyössä. Taiteilijoiksi ja projekteiksi valikoituivat Tellervo Kalleisen, Oliver Kochta-Kalleisen ja Henrik Anderssonin Archipelago Science Fiction (2011), Pia Lindyn Duettoja välittämisestä (2014), Kaisa Salmen Fellmanin pelto (2013), Uuden tanssin keskus Zodiakin tuottama Minun nimeni on -projekti (2012–2015) sekä Ihme-festivaalin tuottama Miroslaw Balkan Signaalit (2013). En määritä taiteilijoiden projektia muista kuin tuotannollisista lähtökohdista eli en esimerkiksi arvioi niitä taiteellisin perustein. Tein myös verkkokyselyn osallistavien taideprojektien tekijöille tuotannollisiin haasteisiin ja rooleihin liittyen. Kysely osoitettiin kaikille osallistaville taideproduktioita tehneille ja se jaettiin sähköpostilla sekä Facebookin välityksellä. Kyselyyn tuli paljon vastauksia eri taidealojen ammattilaisilta, mikä osaltaan kertoo aiheeseen taidekentällä kohdistuvasta kiinnostuksesta.

Opinnäytetyö keskittyy erityisesti valittujen projektien tuotannollisiin haasteisiin ja siihen, miten kyseisissä projekteissa haasteisiin on reagoitu. Tietenkin yhteisötaiteen luonteeseen kuuluu prosessinomaisuus ja keskeneräisyys, mutta uskon hyvän tuotannon tekevän myös taiteesta laadukkaamman ja prosessista luotettavamman sekä miellyttävämmän kaikille osapuolille.

2 Taiteilijan, tuottajan ja yleisön roolit osallistavissa taiteen tuotantoprosesseissa

Taidekriitikko ja tutkija Claire Bishopin (2012) mukaan osallistava taide on syntynyt vastakohtana taiteelle, jossa katsojat ovat passiivisia vastaanottajia eli taiteen kuluttajia (Bishop 2012). Taidekriitikko Groysin (2009) mukaan "Taiteen täytyy suuntautua kohti ajattelua, kohti katsojaa, kohti modernin elämän speaktaakkelin halvaannuttamia passiivisia massoja." (Groys 2009). Osallistavissa taideteoksissa taiteilijoiden halu aktiivoida yleisöä voi kummuta esimerkiksi tarpeesta "vapauttaa heidät eriytymisen tunteesta, jonka on aiheuttanut kulutus ja kapitalismi, totalitaarinen sosialismi tai armeijan vallankäyttö" (Bishop 2012, 275). Tästä lähtökohdasta käsin osallistavan taiteen voidaan nähdä pyrkivän yhteiseen, kollektiiviseen sosiaalisen jakamisen tilaan tai prosessiin. Bishopin mukaan tähän on osallistavassa taiteessa kaksi reittiä: Toisaalta rakentamalla sosiaalisia utopioita vastakohtaksi todellisuudelle eli positiivisen utopia -vision kautta ja toisaalta toistamalla todellisuutta, eli pyrkimällä lopputulokseen negatiivisen kautta (Bishop 2012). Osallistava taide on mielestäni sopiva nimi tässä opinnäytetyössä käsiteltäviin projekteihin, koska se kiinnittää huomion vain osallistumiseen. Termi ei kuitenkaan määritä, mistä osallistajat tulevat, mitkä ovat osallistamisen syyt, kuinka paljon ihmisiä osallistuu tai ovatko he ottaneet osaa projektin tuotantoon, taideteoksen tekemisprosessiin vai mahdolliseen esitykseen.

Taidehistorioitsija ja kriitikko Grant Kester esittelee kirjassaan *Conversation Pieces – Community + communication in modern art* (2004) eri käsitteitä kuvaamaan osallistavia projekteja. Yhteisötaiteen sijaan hän kuitenkin päätyy käyttämään termiä *dialoginen taide* niistä teoksista, joissa yleisön osallistuva rooli on merkittävä. Teokset, joihin Kester keskittyy, ovat usein poliittisia ja sosiaalisia. Teosten taide kiertyy kommunikaation ympärille erityisesti keskustelun ja vaihdon tukemiseen taidekontekstissa. Toisin kuin taiteilijan tekemät valmiit taideteokset, jotka herättävät keskustelua, Kesterin esimerkkiprojektit koostuvat keskustelusta, jossa vuorovaikutusta tapahtuu jo ennen lopputulosta. Hän mainitsee näillä projekteilla olevan selviä yhteyksiä nk. yhteisötaiteeseen, mutta ne vievät tätä perinnettä eteenpäin kritisoiden myös taidetta itseään. Kriittikki tapahtuu viemällä taide ulos instituutioista ja gallerioista usein yhteisymmärrystä korostavien praktiikoiden avulla sekä yhdistämällä siihen poliittista ja sosiaalista aktivismia. (Kester 2004, 8-9)

Grant Kesterin (2004) mukaan taiteen paikka on usein vastustaa kulutuksen maailmaa, jossa speaktaakkeli ja toisto turruttavat ihmisten mielet. Hänen mukaansa erityisesti osallistavan ja yhteisöllisen taiteen tukijat ja puolestapuhujat ovat vakuuttuneita siitä, että osallistava taide voi tehdä ihmisistä aktiivisempia tai ainakin jarruttaa kapitalismin ja hyötyajattelun aiheuttamaa etääntymistä ja elämän sirpaleisuutta (Kester 2004). Bishop väittää artikkelissaan osallistavan ja kollaborationaalisen taiteen olevan liian kritiikitöntä, koska vaikuttaa siltä että mikä tahansa yhteisöllisesti tehty olisi kritiikin ulkopuolella. Hänen mukaansa vaikuttaa siltä, etteivät yhteisölliset teokset voisi epäonnistua tai olla tylsiä, koska jokainen niistä silti vahvistaa sosiaalista sidettä ihmisten välillä. Bishopin mukaan teoksia tulisi siis katsoa myös taiteen näkökulmasta eikä jättyä pelkän sosiaalityön reunoille. (Bishop 2006)

Jokelan, Hiltusen, Huhmarniemen ja Valkosen (2006) mukaan yhteisön ja taiteilijoiden muodostama ryhmä parhaimmillaan työskentelee tasa-arvoisesti, yhteistoiminnallisesti ja kohti yhdessä määriteltyjä tavoitteita. Yhteisötaiteen toiminta perustuu yhteisön omaan todellisuuteen ja lähiympäristöön. Yhteisötaide merkitsee osallistujille sosiaalisia tilanteita, jakamista ja yhdessä kokemista. Sen on mahdollista luoda voimaantumisen, itsetunnon parantumisen ja toimintakyvyn kasvamisen kokemuksia. Yhteisötaiteilijoille yhteistä erilaisista taustoista ja näkökulmista huolimatta on yleensä kiinnostus sosiaaliin aktiivisuuteen, halu tehdä töitä erilaisten ihmisten kanssa sekä kommunikoida. (Jokela ym. 2006)

Osallistavan taiteen määrittely käsitteenä on hankalaa, koska taide hylkii tarkkoja määritelmiä. Tässä opinnäytetyössä kutsun osallistavaksi taiteeksi sellaisia taideteoksia, joissa taideteoksen prosessiin osallistuu ihmisiä aktiivisina tekijöinä vastakohtana passiiviselle taiteen kuluttamiselle (seuraten Bishopin 2012 määritelmää). Yhteisötaiteella tarkoitan tässä työssä projekteja, jotka Kantosen mukaan järjestävät taiteilijan ja yleisön suhdetta uudella tavalla (2007) ja, joihin ryhmä ihmisiä osallistetaan mukaan toimintaan seuraten Jokelan, Hiltusen, Huhmarniemen ja Valkosen näkemystä (2006).

2.1 Tuottajan kolme sfääriä

Halosen (2011) mukaan kulttuurituottajan rooli on muuttumassa. Tuottaja 2020 – hankkeessa ennakoitiin millainen kulttuurituotannon kenttä vuonna 2020 on, ja minkälaiset ovat kulttuurituottajien osaamishaasteet. Tulevaisuuskuivissa käsiteltiin muun muassa vapaaehtoistyötä, matkailua, tuottajan verkostoja ja kulttuurituottajien koulutusta. Hankkeen toimenpide-ehdotuksiin kuuluu kulttuurituottajan kolme sfääriä. Halosen (2011) mukaan tulevaisuudessa varmaa on jatkuva tuotantoprosessin muutos sekä sen takia jatkuva tuottajan roolin muutos. Halonen jakaa muutosympäristöt kolmeen eri sfääriin, joissa jokaisessa tehtävät ja roolit jakautuvat eri tavoilla tuottajalle, taiteilijalle ja yleisölle. Halosen kuvailemat tuottajan kolme sfääriä kertovat ehdotuksen tuottajan rooleista tulevaisuudessa. Nämä sfäärit ovat taiteen tuottaja, osallisuuteen tähtäävä tuottaja sekä tuottaja fasilitoijana. Kaikissa sfääreissä tuottajalla, taiteilijalla ja yleisöllä on omat roolinsa ja tehtävänsä, mutta erona on prosessi sekä toimijoiden oletetut roolit tuossa prosessissa. (Halonen 2011, 50).

Ensimmäinen sfääri on taiteen tuottaja ja välittäjä. Tuottaja työskentelee osana perinteistä tuotantomallia, jossa tuottaja välittää taiteilijan valmistaman teoksen yleisön saataville eli jalostaa taiteellisen idean produktioksi, konseptoi sen, huolehtii markkinointiviestinnästä sekä esillepanosta. Taiteilija on arvoketjussa ensimmäisenä ja yleisö viimeisenä, ja tuottajan paikka on alun ja lopun välillä. Tällä hetkellä malli on kulttuurituotannon perusmalli, jossa yleisö on vastaanottajan roolissa. (Halonen 2011, 50.)

Toinen sfääri on osallistava tuottaja, joka avaa taiteilijan luomisprosessia yleisölle. Tärkeää on taiteilijan ja yleisön välinen kohtaaminen ja tuottaja auttaa taiteilijaa ja yleisöä tässä vuorovaikutuksessa tuoden heitä yhteen ja rakentamalla tiloja kohtaamiselle. Tuottaja pystyy kommunikoimaan taiteesta yleisöä houkuttavalla tavalla. Osallistava tuottaja on esimerkiksi yleisötyöntekijä museossa tai teatterissa, jossa hän auttaa yleisöä saamaan taiteilijan prosessista enemmän irti. Paikat voivat olla myös perinteisten instituutioiden ulkopuolella, jolloin tuottaja tuo taiteilijan sinne missä osallistujat ovat. Tuottajan täytyy myös osata perustella taidetta ja projekteja uudella tavalla rahoittajille. Tässä prosessissa taiteilija on innostaja, yleisö osallinen ja tuottaja tuo nämä kaksi ryhmää lähelle toisiaan. (Halonen 2011, 50 ja Katri Halosen haastattelu, www.luovasuomi.fi/blog/post/14, luettu 14.1.2015)

Kolmas sfääri eli fasilitoiva tuottaja toimii prosesseissa, jotka avataan kokonaan yleisölle. Prosessia ei ainoastaan näytetä yleisölle, vaan he osallistuvat siihen tasa-arvoisina tekijöinä. "Rajat taiteilijan ja yleisön välissä kaikkoavat jokaisen osallisen halutessa olla samanaikaisesti taiteilija, tuottaja ja kuluttaja. Myös rajat ammattilaisen ja amatöörin välillä hälvenevät". Halosen mukaan tekijyys-käsitys eikä tekijänoikeus-ideologia ole enää yhtä tärkeitä, vaan creative commons – ajattelu valtaa enemmän tilaa ja tärkeitä rakennusaineita ovat sosiaalinen media, joukkoistaminen ja tilapäisyhteisöjen luominen (Halonen 2011, 50 ja Katri Halosen haastattelu, 26.3.2012, luettu 14.1.2015).

Tuottajan rooli voi muuntautua samalla kun passiivisesta yleisöstä tulee aktiivisia osallistujia. Halosen (2011) tuottajan kolme sfääriä voivat toimia tuottajan erilaisina rooleina ja niissä otetaan myös huomioon osallistujien osallistuminen tuotannollisiin prosesseihin. Saccon mukaan (2011) ollaan jo menossa kohti Kulttuuri 3.0. vaihetta. Varmasti myös osa osallistavista teoksista myötäilee taiteen tuotannon perinteisempää mallia, jossa yleisö osallistuu vain tarkoin suunniteltuihin prosesseihin ja tuottaja toimii enemmän taiteen tuojana yleisölle.

2.2 Kulttuurista 1.0 kulttuuriin 3.0

Yleisön roolin muutos on ollut käsittelyssä myös esimerkiksi EU:n Luova Eurooppa -ohjelman valmistelun aikana. Esittelen tässä lyhyesti Pier Luigi Saccon valmisteleman kulttuurista 1.0 kulttuuriin 3.0 -mallin. Kulttuuri 3.0 kuuluu mielestäni osallistavien ja yhteisöllisten taideprojektien viitekehikseksi, koska siinä teknisen kehityksen myötä tuotanto jakautuu jo suuremmalle yleisölle kuin ennen. (Sacco 2011)

Pier Luigi Sacco (2011) kuuluu Euroopan unionin kulttuuriasiantuntijoiden verkostoon (EENC) ja on kirjoittanut kulttuurin muutoksesta EU:n seuraavaa eli Creative Europe -rakennerahasto-ohjelmaa varten. Hän käsittelee kulttuuritalouden historiaa ja esittelee käsitteet Kulttuuri 1.0, Kulttuuri 2.0 sekä Kulttuuri 3.0.

Kulttuuri 3.0 on Saccon mukaan juuri alkanut vaihe ja menee osittain päällekkäin nuoren Kulttuuri 2.0:n kanssa. Tekniset innovaatiot vievät kulttuurin kehitystä eteenpäin ja Kulttuuri 3.0 -vaiheen alkumetreille. Uudet tekniset menetelmät ovat mahdollistaneet sen, että myös tuotanto jakautuu suuremmalle yleisölle kuin ennen. Jos vaiheessa 2.0

massat pystyvät kuluttamaan halvalla ja monipuolisesti kulttuuria, nyt he voivat olla mukana tuottamassa sitä, koska liikkuvan kuvan, tekstin, valokuvien ja äänen ammatillinen käsittely on tullut mahdolliseksi kaikille. Tuottajan ja kuluttajan tai taiteilijan ja yleisön roolit sekoittuvat ja muuttuvat epäselvemmiksi. Kummastakin roolista tulee osa jokaista yksilöä, ja yksilö itse voi päättää milloin on missäkin roolissa. Kulttuuri 3.0 – vaiheen tunnusmerkki on myös yleisön roolin muutos katsojista tekijöiksi. Yleisö viittaa kulttuurituotannon klassiseen vaiheeseen ja tekijä uuteen moninaiseen vaiheeseen, jossa myös tekijänoikeudet ja omistajuus ovat muuttumassa. Samalla yksilöiden tulee oppia omaksumaan ja käsittelemään jatkuvaa kulttuurista dataa. Klassisen kulttuurikäsitteilyn passiivisesti vastaanottava katsoja muuttuu aktiiviseksi, osallistuvaksi ja tietoa käsitteleväksi tekijäksi. (Sacco 2011)

Kulttuuri 2.0 on vaihe, jossa kulttuurinkuluttajien massa kasvaa teknologian kehityksen ja hintojen halpenemisen myötä. Kuitenkin taiteen tuottaminen ja tekeminen on mahdollista vain harvoille, koska tuotantokustannukset ovat vielä korkeita. Julkinen sektori tukee kulttuurituotteiden ja -elämysten mahdollistamista laajemman yleisön käyttöön sekä parantaa mahdollisuuksia luovaan yritystoimintaan ja tuotteistamiseen. Julkinen luovuuden taloudellisen potentiaalin tukeminen ja siihen kannustaminen voi kuitenkin huonontaa ”tuottamattoman taiteen” saamaa tukea ja vaikuttaa niiden arvostukseen. (Sacco 2011)

Kulttuuri 1.0 – vaihe on Saccon mukaan jo jäämässä historiaan, koska se kuuluu aikaan, jolloin yksityiset henkilöt vastasivat kulttuurin rahoittamisesta ja vain rikkaimmilla oli varaa kulttuuriin. Tähän kuuluu myös käsitys siitä, että kulttuuri ei itse tuota rahaa, vaan sitä pitää tukea ulkopuolelta. Kuitenkin edelleen osan taiteesta koetaan tarvitsevan ulkopuolista rahallista apua selviytyäkseen. (Sacco 2011)

2.3 Taiteen tuotantoprosessit ja haasteet taiteen tuotannossa

Käsittelen taiteen tuotantoprosessia tässä kuin minkä tahansa projektin prosessia. Projektille on ominaista, että sille on määritetty aikataulu, budjetti sekä mahdollisesti tilaaja. Projektit yhdistävät monen ihmisen työpanoksen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi (Berkun, 2006). Osallistavilla ja yhteisöllisillä taideprojekteilla ei aina ole tilaajaa, mutta suurin osa muista projektin määrittävistä tekijöistä toteutuu.

Kauhanen, Juurakko ja Kauhanen (2002) määrittävät projektin selkeäksi asetettuihin tavoitteisiin pyrkiväksi ja ajallisesti rajatuksi kertaluontoiseksi kokonaisuudeksi, jonka toteuttaa projektia varten perustettu organisaatio, jolle on määritelty resurssit. Projektista tulee löytyä nämä seuraavat asiat:

1. Selkeästi asetetut tavoitteet, joiden saavuttamisen jälkeen projekti loppuu.
2. Elinkaari, eli projektille on määritelty alku- ja päätepiste.
3. Projekti on itsenäinen kokonaisuus, jossa vastuu on keskitetty tietylle henkilölle tai ryhmälle.
4. Ryhmätyöskentely
5. Vaiheistus, eli projektista on mahdollista löytää erilaisia vaiheita kasvusta kypsymiseen ja kyllästymisen kautta kuihtumiseen.
6. Ainutkertaisuus
7. Muutos, eli samakin tapahtuma voidaan järjestää useasti, mutta projekti on aina oma kokonaisuutensa.
8. Seurannaisperiaate, eli koskaan ei voi tietää mitä seuraavassa vaiheessa tapahtuu.
9. Yhtenäisyys ja epäyhtenäisyys. Projekti koostuu usein monimutkaisista ryhmistä erilaisia muuttuvia osia, esimerkiksi ihmisiä, kulttuureita ja tekniikkaa.
10. Yhteistyökumppanit
11. Riski ja epävarmuus

(Kauhanen, Juurakko, Kauhanen 2002)

Pääsääntöisesti osallistavien projektien perusteet ovat samat kuin millä tahansa alalla, paitsi, että osallistavissa teoksissa prosessi on keskeinen. Pääosassa on yleinen organisointi, yleisö ja osallistujat, puitteet eli tilat, rahoitus, sopimukset, markkinointi ja tiedottaminen sekä päättäminen ja arviointi (Kauhanen ym. 2002).

Ideointi
Työryhmän kokoaminen
Tavoitteiden asettaminen
Projektin imagon suunnittelu ja ulkoasu (esim. grafiikka, nettisivut, kuvat)

Tausta- ja esiselvitysten tekeminen
Riskien arviointi
Projektin suunnittelu
Käytännön organisointi
Aikataulu
Budjetin tekeminen ja siinä pysyminen
Rahoituksen etsiminen ja hakeminen
Näkyvyys ja markkinointi
Lupien selvitys ja hankinta
Turvallisuus
Sopimukset ja tekijänoikeudet
Osallistujien hankkiminen
Yhteistyökumppaneiden etsintä ja lähestyminen
Esitysympäristön toteutus
Sisällöllinen toteutus
Päätäminen ja raportointi
Jatkosuunnitelmat

Taulukko 1. Tuotantoon liittyvät tehtävät (Kauhanen, Juurakko, Kauhanen 2002)

Kulttuuri- tai taideprojektin tuotannon tärkeimmät kohdat on karkeasti määritelty teoksessa Yleisötapahtuman suunnittelu ja toteutus (2002). Jokainen kohta pitää sisällään alaotsikoita, mutta en keskity niihin tässä, vaan keskityn kokoamaan tuotannolle välttämättömiä asioita pääotsikoiden muodossa. On projektikohtaista, mitä kuhunkin kohtaan kuuluu.

Projektin **suunnitteluvaiheeseen** kuuluu ideointi, työryhmän kokoaminen, tavoitteiden asettaminen, projektin imagon suunnittelu ja ulkoasu, tausta- ja esiselvitysten tekeminen, riskien arviointi, projektin suunnittelu, käytännön organisointi, aikataulu, budjetin tekeminen ja siinä pysyminen, rahoituksen etsiminen ja hakeminen, näkyvyys ja markkinointi, lupien selvitys ja hankinta, turvallisuus, sopimukset ja tekijänoikeudet, osallistujien hankkiminen, yhteistyökumppaneiden etsintä ja lähestyminen. Projektin **aktiivivaiheeseen** kuuluu käytännön organisointi, esitysympäristön toteutus ja sisällöllinen toteutus. Projektin **jälkityövaiheeseen** kuuluu päättäminen, raportointi ja jatkosuunnitelmat. (Kauhanen ym. 2002)

3 Mediakulttuuriyhdistys m-cult ja COLLAB ART (Luova Eurooppa 2015–2018)

Mediakulttuuriyhdistys m-cultilla on pitkä kokemus osallistuvan median tuotannoista ja erityisesti vuorovaikutteisesta elektronisesta taiteesta ja yhteisömediasta. M-cult kehittää ja edistää mediataiteen uusia muotoja sekä digitaalista kulttuuria. Yhdistyksen toiminnassa painottuu mediataide, elektroninen taide, yhteisömedia sekä open source -kulttuuri, joita kaikkia yhdistää erityisesti urbaani ja osallistava media. (m-cult.org/about)

M-cult ry haluaa parantaa yhteisöllisen ja osallistavan taiteen tuotantorakenteita ja ammattikäytäntöjä. Yhdistys on mukana laajassa EU-hankkeessa COLLAB Arts Partnership Programme (CAPP), jossa kumppaneina on johtavia yhteisötaiteen tuottajia ja yleisötyötahoja Euroopassa. CAPP on juuri käynnistymässä ja sen aikana tuotetaan vuosina 2015–2018 yhteisöllisen ja osallistavan taiteen koulutus- residenssi- ja tilaus-teoskokonaisuus kiertueineen. Opinnäytetyö auttaa osaltaan määrittämään projektin toimenpiteitä Suomessa, jossa alan tuotantorakenteet ovat vasta kehittymässä. M-cult tilasi opinnäytetyön, koska tarvitsee ajankohtaista tietoa suomalaisesta osallistavasta taiteesta ja sen tekijöistä COLLAB Art – hankkeeseen liittyen. Yhdistystä kiinnostaa erityisesti osallistavan taiteen lähtökohtien kriittinen arviointi sekä tuottamisen menetelmät, jotka voivat mahdollistaa taiteilijoille, tilaajalle, osallistujille sekä yleisölle laadullisesti parhaan mahdollisen kokemuksen. (Tarkka, puhelinhaastattelu, 2014)

COLLAB Art – projektin tavoite on edistää yhteisöllisen ja sosiaalisesti sitoutuneen taiteen käytäntöjä, sekä korostaa taiteen keskeistä merkitystä yhteiskunnassa. (COLLAB Arts 2014)

Projektissa ovat mukana Create-Ireland Irlannista, AGORA Berliinistä, Hablar en Arte Madridista, Kunsthalle Osnabruck Saksasta, Live Art Development Agency Lontoosta, Ludwig Museum Budapestista, m-cult Helsingistä sekä Tate Liverpool Englannista. Jokaisella kumppanilla on omaa erikoisosaamista, josta muut kumppanit voivat hyötyä projektin edetessä. Näitä erikoisosaamisen alueita ovat kulttuuripolitiikka, vähemmistöjen kanssa työskentely, tutkimus, digitaaliset välineet, taiteidenväliset työtavat sekä taiteilijoiden ammattikehitys. COLLAB Arts tukee sosiaalisissa sekä yhteisöllisissä kon-

teksteissa toimivien taiteilijoiden koulutusta ja kehitystä kiinnittäen erityistä huomiota projektien osallistumisen ja sitoutumisen syvyyteen. Hanke auttaa kumppaneitaan luomaan verkostoja sekä tukirakenteita ja edistämään osallistavan taiteen näkyvyyttä monipuolisesti omassa maassaan. Kansainvälisesti hanke edistää taiteilijoiden liikkuvuutta sekä taidekäytäntöjen jakamista. COLLAB Arts uskoo, että yleisön osallistuminen taideprojekteihin tekijänä tuo heidät lähemmäs muuta taidekenttää. (COLLAB Arts 2014)

Hanke tuo yhteen tekijöitä, jotka voivat oppia toisiltaan, kannustaa digitaalisten välineiden käyttöön, kokeilee uusia yleisötyön lähestymistapoja, pyrkii löytämään uusia kulttuuriyrittäjätoiminnan malleja, antaa taiteilijoille ja toimijoille mahdollisuuksia uransa kansainvälistämiseen sekä tukee kansainvälistymistä, kiertuetoimintaa, vaihtoa sekä festivaaleja. (COLLAB Arts 2014)

Hankkeelle on tehty neljän vuoden suunnitelma, jossa jokaiselle vuodelle on annettu oma tehtävä. Vuonna 2015 organisaatiot järjestävät omissa maissaan työpajoja taiteilijoille, vuosi 2016 keskittyy residenssitoimintaan, ja vuosi 2017 tilausteosten tuotantoon. Vuonna 2018 vuorossa on kiertuetoimintaa sekä yhteisöllistä ja osallistavaa taidetta tukevan tietoresurssin julkaiseminen. Isossa osassa projektia ovat tekijätapaamiset ja seminaarit muun muassa Venetsian ja Liverpoolin biennaalien ja esittävien taiteiden IETM-konferenssin yhteydessä. (COLLAB Arts 2014)

Suomessa CAPP-projekti tulee liittymään yhteisötaiteen verkostointityöhön sekä yhteisötaiteen triennaaliin, jota suunnitellaan vuodelle 2016. (Suvi Solkio, keskustelu 19.1.2015).

4 Tutkimuskysymykset

Oman kokemuksen mukaan osallistavat ja yhteisölliset taideprojektit ovat lisääntymässä Suomessa, ja tämän takia niiden tuottamiseen liittyy paljon kysymyksiä. Kenttä on sirpaleinen ja hajallaan, joten tuotantotavat eivät ole vielä vakiintuneet. Monet taiteilijat myös tekevät suuren osan tuotannollisista töistä itse tai palkkaavat tuottajan joihinkin helposti määriteltäviin työtehtäviin, koska rahoitusta ei ole saatavilla.

Tutkimuskysymykset ovat muokkautuneet koko opinnäytetyöprosessin ajan, koska olen päässyt syvemmälle aiheen sisälle keskusteluiden, desktop-työskentelyn, kyselyn sekä haastatteluiden avulla. Alusta asti tärkein kysymys on kulttuurituotannon kannalta ollut:

- Minkälaisia tuotannollisia haasteita ja ongelmia osallistaviin taideprojekteihin liittyy?

Tämä kysymys on tullut esille m-cultin ja COLLAB Arts -hankkeen kanssa käydyissä keskusteluissa, kun on mietitty miten tuotannollisesti käydä kiinni tähän rajaukseltaan monitahoiseen aiheeseen. Käsitteiden määrittely on jätetty projektien tekijöille heidän vastatessaan kyselyyn sekä haastatteluissa.

Alatutkimuskysymykseni liittyvät COLLAB Arts -hankkeeseen ja m-cultin tulevaan työhön osallistavia ja yhteisöllisiä projekteja tekevien Suomessa asuvien taiteilijoiden parissa. Ne selvittävät, minkälaista tukea ja kehittymistä osallistavien taideprojektien tuotanto vaatii sekä miten COLLAB Arts-hanke voi tukea suomalaisia osallistavien projektien tekijöitä. COLLAB Arts -hankkeen tärkeänä kohteena on taidealan ammattikehitys (professional development). Olen ensin pohtinut, millä kysymyksillä saisin parhaiten selville osallistavan taiteen tekijöiden tarpeita. Päätin aloittaa kysymällä, minkälaisia tuotantojen prosessit ovat olleet erilaisissa osallistavissa taideprojekteissa.

Työtä tehdessä olen huomannut, että monet ongelmat liittyvät tuottajan puuttumiseen, työnjakoon eli tuottajan tehtävän epäselvyyteen tai siihen, että monia tehtäviä on vaikea ulkoistaa tuottajalle. Tästä muotoutui alatutkimuskysymykseni, jotka liittyvät tuottajan ja taiteilijan tehtäviin ja rooleihin sekä erityisesti taideteokseen sisältyvään tuotannon tehtäviin, eli sellaisiin tehtäviin, joita ei voi erottaa taideteoksesta ja ulkoistaa tuottajalle.

Alatutkimuskysymykseni ovat:

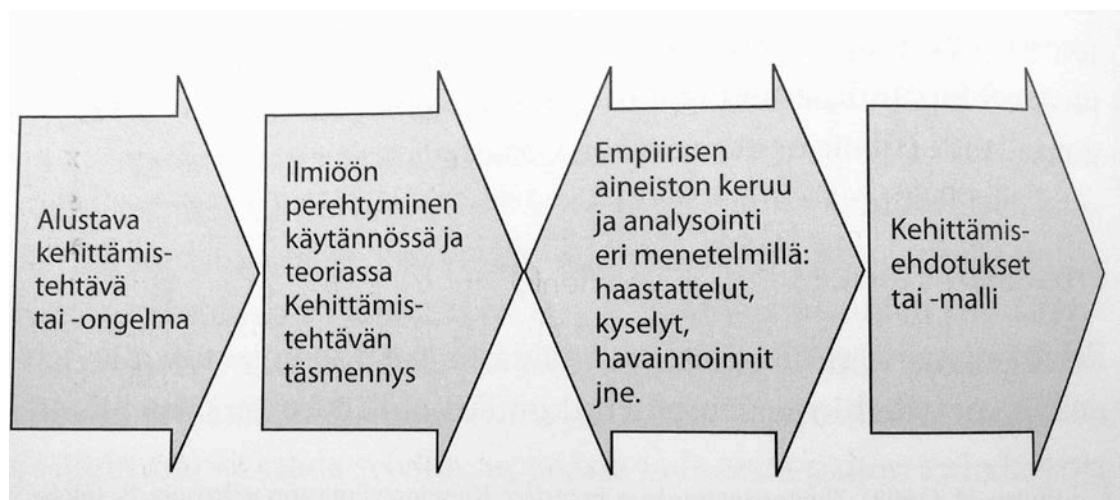
- Miten tuottajan ja taiteilijan tehtävät jakautuvat projekteissa?
- Mitkä tuotannon tehtävät ovat niin tärkeä osa taidetta, että niitä ei voi ulkoistaa?

Näihin kysymyksiin vastaamalla pyrin auttamaan COLLAB Arts -projektia, jonka tavoitteena on edistää sosiaalisissa sekä yhteisöllisissä konteksteissa toimivien taiteilijoiden

koulutusta ja kehitystä kiinnittäen erityistä huomiota projektien osallistumisen ja sitoutumisen laatuun. Nämä asiat ovat myös keskeisiä tuotantoon vaikuttavia kysymyksiä.

5 Selvityksen menetelmät

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan tapaustutkimuksen menetelmällä toteutettu esiselvitys. Tapaustutkimus soveltuu hyvin tutkimusstrategiaksi, kun kyseessä on yhtä tapaista, eli osallistavan ja yhteisöllisen taiteen tuotantoa, koskeva tutkimus ja kun halutaan ymmärtää syvällisesti kehittämisen kohdetta ja tuottaa uudenlaisia kehittämisehdotuksia. Tapaustutkimuksessa kohteita voi olla myös useita, mutta tärkeää on, että kohde ymmärretään yhtenä tapauksena. Opinnäytetyöni on tapaustutkimus, jossa kohde rajataan funktionaalisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että erotan toiminnallisen kokonaisuuden eli osallistavien taideprojektien tuotantoprosessin tapaustutkimukseni kohteeksi. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 53.)

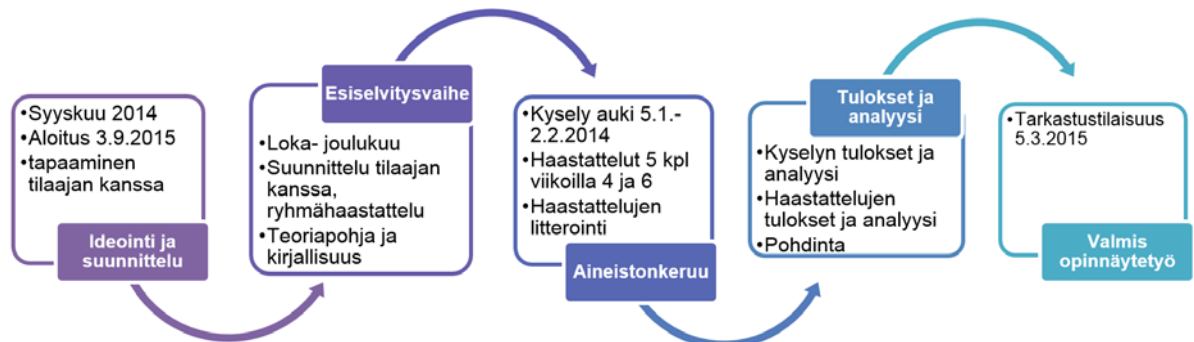

Kuva 1 Tapaustutkimuksen eteneminen. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 54)

Yllä olevassa kuvassa näytetään tapaustutkimuksen eteneminen yleensä. Kuva viittaa siihen, että tapaustutkimuksen kulku alkaa ongelmasta tai kysymyksestä, sen jälkeen siihen perehdytään käytännössä sekä kirjallisuuden avulla, jonka jälkeen ongelma tai kysymys täsmenyy. Empiirisen aineiston keruun ja analysoinnin jälkeen on mahdollista mennä takaisin toiseen vaiheeseen ja tarkentaa kysymystä tai ongelmaa. Viimeiseksi tuloksena syntyy kehittämis ehdotus- tai malli eli ratkaisu alussa esitettyyn ongelmaan.

(Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 54.) Tässä tapauksessa tulos on vastaus tutkimuskysymykseen, mutta ei malli tai kehittämissuositus.

Opinnäytetyön tutkimusaineistot on kerätty kolmella eri menetelmällä. Menetelmät ovat sähköinen kysely sekä konstruoivat teemahaastattelut, joihin sovelsin palveluajattelusta tuttua blueprinting- eli prosessikaavioajattelua.

Kuva 2 Opinnäytetyön prosessi.

Kartoitusprosessiin esiselvitysvaiheeseen kuului desktop-työ ja ryhmähaastattelu. Aineistonkeruuvaiheeseen kuului sähköisen kyselyn sekä haastattelut, joissa käytin sovellettua blueprint -tekniikkaa.

5.1 Esiselvitysvaihe

Aloitin osallistavia ja yhteisöllisiä menetelmiä käyttävien taiteilijoiden etsimisen desktop-työnä sekä keskustelemalla eli kysymällä neuvoa tuntemiltani yhteisötaiteen ammattilaisilta riittävän joukon löytämiseksi. Etsin sopivia osallistavia taideprojekteja internetistä ja keskustelemalla alan tekijöiden kanssa. Tämä kuului esiselvitysvaiheeseen, jossa asiantuntijoina olivat m-cultin hallituksessa toimivat taiteilijat.

Ryhmähaastattelun muodossa toteutetussa keskustelussa m-cultin taiteilija-asiantuntijat kommentoivat kyselyn luonnosta, jonka lähetin valikoidulle joukolle taiteilijoita ja tuottajia. He tarkensivat myös opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ja kertoivat omia ajatuksiaan osallistavista projekteista.

Kysymykset asiantuntijoille olivat:

1. Miltä osallistavan tai yhteisöllisen taiteen kenttä Suomessa sinusta tällä hetkellä näyttää? Minkälaista tukea ja kehittymistä se vaatisi?
2. Mikä sinun mielestäsi on tuottajan tehtävä osallistavissa tai yhteisöllisissä taideproduktioissa? Tarvitaanko tuottajaa?
3. Mainitse 3–5 mielestäsi erinomaista/onnistunutta osallistavan tai yhteisöllisen taiteen produktiota, jotka sinusta ansaitsisivat tulla analyysin kohteeksi Kaisan lopputyössä.

Keskustelun tavoitteena oli siis löytää opinnäytetyölle selkeä raja ja tavoite, tarkentaa tiedon keräämisen tapaa ja selkeyttää konkreettisia kysymyksiä.

5.2 Sähköinen kysely

Kysely soveltuu hyvin aineistonkeräykseen, kun halutaan kerätä laaja tutkimusaineisto eli, jossa kerätään isolta ihmismäärältä vastauksia moniin eri kysymyksiin. Kyselyn ongelma on, ettei voida tietää kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat kyselyyn tai tieto voi olla hyvin pinnallista. Sähköisellä kyselyllä eli survey-tutkimuksella tarkoitetaan kyselyä, joka lähetetään linkkinä valituille ihmisille, tai jaetaan sosiaalisessa mediassa. Informantit vastaavat kyselyyn itse valitsemana ajankohtana. (Ojasalo ym. 2010, 108)

Kysely toteutettiin google formsin avulla ja kutsu lähetettiin sähköpostilla sekä jaettiin Facebookissa. Sähköinen kyselylomake oli avoinna 30.12.2014–2.2.2015 välisenä aikana. Kyselyyn tuli 37 vastausta. Informanttiryhmä 1 koostuu taiteilijoista, jotka ovat tehneet osallistavia taideprojekteja. Taiteilija voi määrittää itse, mitä osallistavalla taideprojektilla tässä tarkoitetaan. Informanttiryhmä 2 koostuu tuottajista, jotka tehneet osallistavia taideprojekteja tai ovat olleet tuottamassa festivaalia, jonka ohjelmistossa on ollut ainakin yksi osallistava taideprojekti. Kyselyn kysymykset liittyvät seuraaviin teemoihin: käsitteet, tuottajan ja taiteilijan roolit ja tehtävät, yleisön roolit ja tehtävät, kentän yleinen tunnelma ja haasteet sekä tuotannolliset haasteet ja ongelmat. Kyselypohja on liite 1.

5.3 Teemahaastattelu luovalla blueprint -menetelmällä

Haastattelu on ennalta suunniteltua päämäärätietoista toimintaa. Haastattelu on hyvä väline, kun halutaan tietää, miksi ihmiset toimivat jollain ennalta havaitulla tavalla, miten he arvottavat tapahtumia tai kun haluamme kuulla ihmisten mielipiteistä, kokemuksista, käsityksistä tai uskomuksista. Teemahaastattelu etenee keskeisten teemojen avulla. Ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamat merkityksensä korostuvat, koska merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelun teema-alueet ovat kaikille samat, mutta kysymysten muoto ja järjestys voi vaihdella. (Hirsjärvi, Hurme 1991). Haastattelun tarkoitus on syventää kyselyn tietoja ja keskustella siitä, miten osallistavan projektin prosessi hahmottuu, mitkä roolit taiteilijalla, tuottajalla ja osallistujilla on sekä mitä haasteita ja ongelmia projekteissa ilmenee.

Haastatteluissa kiinnitin huomiota siihen, missä vaiheissa erityisesti taiteilijan, yleisön ja tuottajan roolit sekoittuvat sekä siihen, mitkä tuotannolliset osa-alueet taiteilijat mieltävät kuuluvaksi taideteoksen sisältöön ja mitkä he mieluummin antavat tuottajan hoidettavaksi eli taideteoksen ulkopuolelle.

Valitsin haastateltaviksi viisi viime vuosina merkittäviä, mutta hyvin erilaisia, projekteja toteuttanutta taiteilijaa ja tuottajaa. Päädyimme yhdessä Mediakulttuuriyhdistys multicultin kanssa valitsemaan taiteilijat ja tuottajat, joilta haastattelun aiheiksi valikoituivat heidän omat valitsemansa osallistavat projektit. Informanttiryhmä koostui kolmesta taiteilijasta ja kahdesta tuottajasta. Haastatellut taiteilijat olivat Tellervo Kalleinen, teos neljästä lyhytelokuvasta koostuva *Archipelago Science Fiction* (2011), tanssitaiteilija Pia Lindy, teos *Duettoja välittämisestä* (2014), jossa osallistujina neljä henkilöä ja taiteilija Kaisa Salmi, teos *Fellmanin pelto* (2013), joka oli sisällisodan tapahtumiin liittyvä 10 000 hengen performanssi. Haastatellut tuottajat olivat Zodiakin yleisötyöpäällikkö Katja Kirsi, teos *Minun nimeni on* (2012) ja Ihme-festivaalin toiminnanjohtaja Paula Toppila, teos Miroslaw Balkan *Signaalit* (2013).

Puolistrukturoitu haastattelu sopii vastaamaan kysymyksiin "miten osallistavan taideprojektin tuotannollinen prosessi etenee?", "millaisia tuotannollisia haasteita osallistavissa taideprojekteissa on?" sekä "miten taiteilija, tuottajan ja yleisön roolit jakautuivat prosessissa?". Teemahaastattelun aihealueet on suunniteltu huolellisesti, mutta se jät-

tää jonkin verran joustavuutta kysymysten sanamuodoille, järjestykselle sekä painotuksille (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010). Ohjasin haastateltavaa vastaamaan tuotantoon liittyviin kysymyksiin taiteen sisällöllisten kysymysten sijaan. Haastattelulla selvitin roolit, haasteet ja tuotantoa koskevat erityispiirteet, ja analysoin haastattelut teemoittamalla.

Tein yhdessä haastateltavan kanssa luovalla blueprinting -tekniikalla prosessikaavion haastateltavan valitsemasta projektista ja sen prosessista. Haastateltavalla oli käytössään suuri valkoinen paperi, post-it -lappuja ja värikyniä sekä valmiiksi tulostettuja projektivaiheita kuvaavia (Kauhanen ym. 2002) paperisuikaleita.

Prosessikaavio havainnollistaa taiteellisen prosessin eri vaiheet, niissä ilmenneet ongelmat sekä ratkaisut ongelmiin. Prosessikaavion avulla on mahdollista löytää haasteet ja ongelmat helpommin kuin pelkällä haastattelulla. Prosessianalyysin avulla voi tutkia prosesseja ja selvittää, mitkä roolit eri osapuolilla prosessissa on. Sillä voi myös tarkastella prosessin kriittisiä vaiheita ja syitä mahdollisille ongelmille. (Ojasalo ym. 2010)

Luovalla blueprinting -tekniikalla havainnollistin tuotantoprosessin haasteita sekä taiteilijan, tuottajan ja yleisön roolien jakautumista. Ensimmäiseksi selvitin prosessianalyysin avulla prosessin kulun, sitten taiteilija merkitsi siihen tuotannolliset ongelmakohdat sekä kunkin kohdan tekijät (taiteilija, tuottaja, yleisö). Blueprinting -kaavioon merkittiin myös tuotannolliset asiat, jotka taiteilija koki kuuluvan taideteoksen sisälle sekä ne, joihin tarvittiin ulkopuolista apua. Käytin prosessikaavion piirtämistä viemään haastattelua eteenpäin.

Prosessianalyysiä käytetään varsinkin palvelumuotoilussa, mutta tässä tapauksessa luovasti sovellettuna se sopii avuksi hahmottamaan yhdessä taiteilijan kanssa prosessin kuvaamista sekä mahdollistaa tasavertaisen vertailun sisällöllisesti erilaisten projektien välillä. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010) Haastattelurunko on liitteessä 2.

6 Osallistavien taideprojektien haasteet - viisi erilaista projektia

Esittelen ensin projektit, joita käytän esimerkkeinä osallistavan taiteen tuotannoista ja vastaan niiden kautta tutkimuskysymyksiini. Kysymykseni liittyvät osallistavien projektien tuotannon prosessiin, koettuihin tuotannollisiin haasteisiin sekä tehtävien jakautumiseen tuottajan, taiteilijan ja osallistujien välillä. Projektit ovat tarkoituksenmukaisesti sellaisia, joissa taiteilijan, tuottajan ja yleisön roolit ovat sekoittuneet eri tavoilla.

6.1 Archipelago Science Fiction -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit

Kuva 3 Archipelago Science Fiction. Tekijät pyrkivät mahdollisimman ammattimaiseen tulokseen osallistujien kanssa. (Kuva: Henrik Andersson)

Archipelago Science Fiction -projekti alkoi kutsulla Contemporary Art Archipelago -näyttelyyn Turun saaristossa. Näyttelyn taiteellinen johtaja Taru Elfving ja kuraattori Lotta Petronella kutsuivat yhdeksi taiteilijaryhmäksi taiteilijat Tellervo Kalleisen ja Oliver Kochta-Kalleisen, jotka ottivat projektiin mukaan elokuvantekijä Henrik Anderssonin. Kutsu tuli kaksi vuotta ennen kesän 2011 tapahtumaa. Uudeksi osallistavaksi projektiksi muotoutunut Archipelago Science Fiction -elokuva toteutettiin Turun saaristossa paikallisten ihmisten kanssa. Teokseen kerättiin paikallisten ajatuksia Turun saariston tulevaisuudesta, heidän toiveitaan ja pelkojaan alueen kehityksestä sadassa vuodessa.

- projektin suunnittelu
- sisältö
- lisärahoituksen hakeminen ja siihen liittyvät neuvottelut YLEn ja Suomen elokuvasäätiön kanssa (rahoitusta tuli jonkin verran Contemporary Art Archipelagolta, mutta teos vaati lisärahoitusta.)
- kommunikointi ulospäin lehdistölle, internettiin sekä osallistujille
- osallistujien haastattelut
- budjetti ja siinä pysyminen
- raportointi ja päättäminen
- tuotantoyhtiön asiat
- sopimukset
- catering
- luvat sekä aikataulut
- olivat mukana paikkojen etsimisessä

Kalleisen mukaan osa tuotannollisista tehtävistä kuuluu taideteoksen sisälle, joten niitä ei voi täysin ulkoistaa ulkopuoliselle tuottajalle. Tehtävät, joissa Kalleinen ja Kochta-Kalleinen taiteilijoina halusivat ehdottomasti olla mukana, olivat:

- kommunikointi ulospäin lehdistölle sekä osallistujille
- etukäteishaastattelut
- sopimusten teko
- paikkojen etsiminen
- muiden ammattilaisten rekrytointi
- neuvottelut Ylen ja SES:n kanssa.

Esimerkiksi sopimusten teon Kalleinen nosti tärkeäksi lyhytelokuvan tekijöille. Ilman osallistujien suostumusta elokuvia ei olisi voinut myydä eteenpäin eikä näyttää museoissa ja gallerioissa projektin päätyttyä. Raportoinnissa auttoi tuottaja Sanna Kultanen, jota konsultoitiin muutenkin tuotannollisista kysymyksistä projektin eri vaiheissa. (Kalleinen, haastattelu 23.1.2015)

Tuottaja-kuvausjärjestelijän tehtäviä olivat:

- kuvausjärjestelyt eli esitysympäristön tuotanto
- casting

- osallistujille kommunikointi
- raportoinnissa auttaminen

Kalleisen mukaan osallistavissa projekteissa yleensäkin on paljon erilaisia haasteita, jotka kuitenkin kuuluvat prosessiin. Suurimmat haasteet tässä projektissa olivat lisärahoituksen hakeminen, ammattikuvausryhmän kokoaminen lyhyessä ajassa sekä prosessimaisesti edenneen orgaanisen kahden vuoden tutkimuksen ja aikataulujen yhdistäminen. Projektin tavoitteena oli luoda mielekäs osallistava teos, joka esitetään tiettyinä aikana, mutta suunnitelmien, budjetin ja aikataulujen ajoissa tekeminen ajoissa oli projektin luonteen takia vaikeaa. Monet haasteet Kalleisen ja Kochta-Kalleisen teoksissa johtuvat siitä, että he haluavat tehdä teknisesti ja taiteellisesti korkeatasoisia teoksia osallistujien kanssa. Tämä on suuri osa heidän taiteellista visiotaan.

”Jos rehellisesti tekee prosessimaisesti ja avoimin mielin, ei pysty tekemään budjettia ja aikataulua ajoissa. Ei pysty tekemään suunnitelmia kovin aikaisin. Se liittyy myös muiden ammattilaisten rekrytointiin. Ois voinu mennä kaikki aivan pieleen, eli tää oli aika epärealistinen projekti.” (Kalleinen, haastattelu 23.1.2015)

Eri alojen ammattilaisille on eri käytäntöjä, ja nämä pitäisi kaikki pystyä ottamaan huomioon, esimerkiksi elokuva-alan ammattilaiset halusivat aikataulut, jotka on visualisoitu tietyllä tavalla. Tähän liittyy myös elokuva-alan rahoitushakuprosessit, jotka Kalleisen mukaan tulisi antaa ammattielokuvatuottajalle tehtäväksi. (Kalleinen, haastattelu 23.1.2015)

Osallistumiskutsu oli kaikille avoin, ja osallistumaan pystyi monilla eri tavoilla. Oli mahdollista olla mukana kertomalla omia toiveitaan ja pelkojaan saariston kehittymisestä nettilomakkeella anonyymisti käyttäen niin vähän tai paljon aikaa kun halusi tai tapamalla taiteilijat. Työpaja oli vapaaehtoinen ja kesti neljä tuntia. Sitten ne, jotka halusivat tulla näyttelämään lyhytelokuvissa, käyttivät aikaa siihen parista tunnista yhteen päivään. Jokainen osallistuja sai säädellä oman osallistumisensa kiinnostuksen ja oman aikataulunsa mukaan. (Kalleinen, haastattelu 23.1.2015)

Kalleisen mukaan heidän projektinsa eivät osallista vain osallistamisen takia vaan, koska ihmisillä on paljon annettavaa ja kerrottavaa. Osallistuminen on yleensä heidän kohdallaan idean kannalta välttämätöntä ja he etsivät tietoa, jota voi saada vain ihmisten kokemuksista. He eivät maksa palkkaa osallistujille, vaan pyrkivät luomaan projekteja, joista ihmiset innostuvat ja haluavat ottaa osaa ja, joissa toteutuu "match of interests".

"Me tarvitaan ideaan osallistujia sen takia, että niillä on sanottavaa ja meitä kiinnostaa mitä he tuovat prosessiin. Me pyritään tekemään prosessit mielekkäiksi ja kivoiksi, että ihmiset saisivat niistä jotain irti, vaikka se ei olisi rahallista. Ja sillä myös taataan se, että ihmiset on oikeasti innostuneita. - - Me ollaan molemmat omista syistämme innostuneita. Se on se energia mitä me halutaan viljellä tässä maailmassa. - - On tärkeää, että rahalogiikan ulkopuolella on myös muita voimia. Meille on myös välitön palaute, jos kukaan ei halua osallistua. Me ei koskaan pyydetä ketään osallistumaan, että voidaan olla varmoja, että on aito yhteinen innostus tästä asiasta." (Kalleinen, haastattelu 23.1.2015)

Archipelago Science Fiction –projekti oli kutsusta tehty teos, joka oli tuotannollisesti haastava, koska Kalleinen ja Kochta-Kalleinen halusivat tehdä teknisesti ja taiteellisesti korkeatasoisen teoksen osallistujien kanssa. Heidän on täytynyt tässä projektissa kiinnittää huomiota moniin eri asioihin osallistujien ja teknisen toteutuksen suhteen, mutta se on myös heidän tavoitteensa. Eri ammattilaisten kanssa toimiminen tekee lopputuloksesta laadukasta, mutta teettää enemmän töitä.

Tärkeää mielestäni tämän teoksen tuotannossa on taiteilijoiden motivaatio tuottaa laadukasta taidetta unohtamatta prosessin tärkeyttä osallistujille. Taiteilijat ottivat tässä teoksessa itse tuotannollisen vastuun, ja saivat sen takia samalla pitää kaikki langat käsissään. Tuottajan roolissa oli siis taiteilija. Osallistajat otettiin huomioon ja he saivat itse päättää kuinka paljon haluavat sitoutua tekemiseen. Tuotannolliset haasteita olivat rahoitus, prosessimaisuuden ja aikataulutuksen yhdistäminen, moniammatillinen työskentely ja tuottajaosaamisen puuttuminen liittyen rahoituksen hakuun elokuvaproduktiolle.

6.2 Duettoja välittämisestä -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit

Kuva 5 Heini Nukarin ja Jaana Herttuan duetto Kontulassa. (Kuva: Annuska dal Maso)

Kuva 6 Jonna Lehdon ja Johanna Tujulan duetto Kontulassa. (Kuva: Annuska dal Maso)

Tanssitaiteilija-koreografi Pia Lindyn luotsaama Duettoja välittämisestä -projekti osallisti neljä osallistujaa ja kaksi tanssin ammattilaista. Projektiin liittyi avoimia "Löydä tanssija itsestäsi"-tanssitunteja Kontulassa ja Kivikossa, joihin osallistui kymmeniä ihmisiä. Projekti on jatkoa Lindyn ja Annuska dal Mason ja muun työryhmän Välittämisestä -

projektille, ja duettojen konsepti on luotu jo 2011. Lindy oli projektin aloittaja, työryhmän johtaja, koreografi, fasilitaattori sekä teki suurimman osan tuotannollisista töistä. Työryhmään kuuluivat Lindyn lisäksi valokuvaaja, yhteisötaiteilija Annuska dal Maso, ammattitanssijat Heini Nukari ja Jonna Lehto sekä tuottaja-tiedottaja Johanna Fredriksson. Avoimien työpajojen kautta löytyi neljä vähemmän nykytanssin kanssa aiemmin tekemisissä ollutta osallistujaa, jotka sitoutuivat neljän kuukauden ajan 1–2 kertaa viikossa harjoittelemaan duettoja yhdessä Heini Nukarin tai Jonna Lehdon kanssa Pia Lindyn ohjauksessa. Prosessin aikana duettoja esitettiin myös erilaisissa paikoissa erilaisille yleisöille. Neljän dueton päätösesitykset pidettiin 31.10. ja 1.11.2014 Kontulassa. (Lindy, haastattelu 19.1.2015, blogi www.jokukohtatanssii.net)

Ideointi alkoi Joku kohta tanssii - välittämisestä -projektin aikana vuonna 2011 Joensuuissa, josta konsepti on siirretty Helsinkiin. Työllä ei ollut tilaajaa, vaan Lindy ja tuottaja hakivat apurahaa projektille, Lindy teki tausta- ja esiselvitykset yhdessä Kontulan taidekuurin kanssa ja kokosi työryhmän ennen projektin aloittamista. Ensin alkoivat avoimet tanssitunnit, joista löytyi duettojen osallistujat. Kontulan taidekuuri oli mukana levittämässä sanaa avoimista tanssitunneista, sekä auttamassa tilojen hankinnassa. Lindy kommunikoi koko projektin ajan yhteistyökumppaneiden kanssa. (Lindy, haastattelu 19.1.2015)

Tuottajan tehtävät oli määritelty:

- osa tiedonkulusta, esimerkiksi medialle
- käsiohjelma
- rahavirta eli palkkojen maksu ja raportointi
- yhteydenpito rahoittajiin
- budjetin laskenta (yhdessä Lindyn kanssa)
- yhteydenotot
- esityksissä paikallaolo
- osa käytännön järjestelyistä esityksissä
- aikataulujen tekemisessä mukana oleminen

Lindyn tehtäviä olivat:

- rahoituksen hakeminen yhdessä tuottajan kanssa
- työryhmän kokoaminen

Tuotannollisiin haasteisiin liittyy se, että tuottajan ja taiteilijan olisi pitänyt olla tässä tapauksessa työpari, jonka kanssa taiteilija tekee jatkuvasti töitä "kentällä" ja he yhdessä luovat projektille sopivia toimintakäytäntöjä. Sellaista tilannetta oli Lindyn mukaan vaikea järjestää rahoituksen vähyyden ja ennakoimattomuuden takia. Tuotannon haasteita olivat siis rahoitus ja siihen liittyen käytännön suunnittelu ennen rahoituksen päätöksiä, tuntemattoman kanssa oleminen eli epävarmuus konkretiasta, rakenteiden puuttuminen, käytäntöjen itse synnyttäminen, kaiken alusta asti tekeminen, epävarmuus, osallistujien valintaprosessi, koska halukkaita osallistujia olikin enemmän kuin oli mahdollista ottaa mukaan. Lindyn mukaan haastavaa oli myös ilmaisten liikkumiseen sopivien tilojen löytäminen ja niiden organisointi ja, että oli paljon pientä hommaa liittyen kommunikointiin. (Lindy, haastattelu 19.1.2015)

Yksi ongelma oli Lindyn mukaan myös käsitteet, erityisesti hän mainitsi soveltavan taiteen -termin käytön. Hän kokee tekevänsä tanssitaideita erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa, mutta se ei tee hänen taiteestaan soveltavaa. Jotkut tahot olisivat myös halunneet projektin osallistavan enemmän kuin neljä ihmistä. Projektin tarkoitus oli kuitenkin osallistaa pieni määrä ihmisiä, yksilöitä, pitkään ja syvään prosessiin. Se ei ole Lindyn mukaan mahdollista suuremmilla ryhmillä, tai työ on ainakin aivan erilaista. (Lindy, haastattelu 19.1.2015)

Tekijänoikeuksista Lindy toteaa näin:

"(Duettoja välittämisestä) on projekti, joka ei tuota muuta kuin ilmaiset esitykset. Kukaan ei myy mitään, eikä se jatku sen jälkeen. Materiaali oli tuotettu yhdessä ja myös osallistajat tuottivat sitä. Minä en myöskään ole tehnyt koreografioita, en voi ottaa niitä nimiini, koska duetto on tehnyt ne yhdessä. Kun ei ole oikeastaan koreografiaa, jota toistaa. Konsepti on tehty aikaisemmin. Ehkä saan nimeä tästä, koska olin sen vetäjä ja menin joka paikkaan. Yksittäisissä harjoituksissa olen mukana heitä varten. mutta he eivät ole minua varten. Mietin paljon, että miten tästä saadaan hyvä ja miten viedään tätä eteenpäin. Tavallaan he tulevat siihen minua varten, kun suostuvat siihen mitä ehdotan. Kenenkään ei tarvinnut tehdä mitään, mitä ei halunnut tehdä. - - Koreografin työ on rakenteen ja raamien luomista." (Lindy, haastattelu 19.1.2015)

Pia Lindyn Duettoja välittämisestä (2014) projekti oli erityinen osallistava projekti, koska siinä vain neljä ihmisistä osallistuivat pitkään ja syvään prosessiin. Työpajat osallistivat enemmän ihmisiä ja esitysten katsojat voi laskea myös osallistujiksi, mutta esitysprosessiin osallistujia oli hyvin vähän. Jos halutaan luoda kokemuksia, jotka vaikuttavat voimakkaasti ihmisiin, syvä ja pitkä prosessi on varmasti tähän hyvä keino. Sen luominen kuitenkin (vähällä rahalla) suuremmalle joukolle ihmisiä on hyvin haastavaa, jos ei mahdotonta. Lindyn teos myös kyseenalaistaa jonkin verran yleistyneen odotuksen siitä, että yhteisöllisten esitysten pitäisi aina osallistaa suuria väkijoukkoja. Lindyn mukaan osallistujia voisi olla myös vain muutamia eikä yleisö- ja osallistujamäärät ole aina paras ja ainoa mittari mitata projektien onnistumista.

Projektissa ei tehty sopimuksia tekijänoikeuksista, eikä niitä Lindyn mukaan tarvittu, koska tanssia ei voi myydä jälkikäteen. Tässä projektissa koko prosessi oli tärkeämpi kuin pelkkä lopputulos. Tuotannollisesti projekti oli rahoituksen niukkuudesta johtuen melkein kokonaisuudessaan Lindyn tuottama. Projektiin olisi sopinut työpari-muotoinen työskentely, mutta siihen olisi tarvinnut enemmän rahoitusta. Vastaavan tuottajan ja työryhmän vetäjän roolissa oli taiteilija, vaikka joitakin tehtäviä annettiin myös tuottajalle. Osallistajat olivat mukana esityksen tekemisessä esiintyjinä ja he sitoutuivat pitkäksi ajaksi syvään prosessiin. Tuotannon haasteita tässä projektissa oli rahoitus, sen aikataulu ja siitä johtuva epävarmuus, liikkumiseen soveltuvien tilojen löytäminen, rakenteiden ja käytäntöjen puuttuminen.

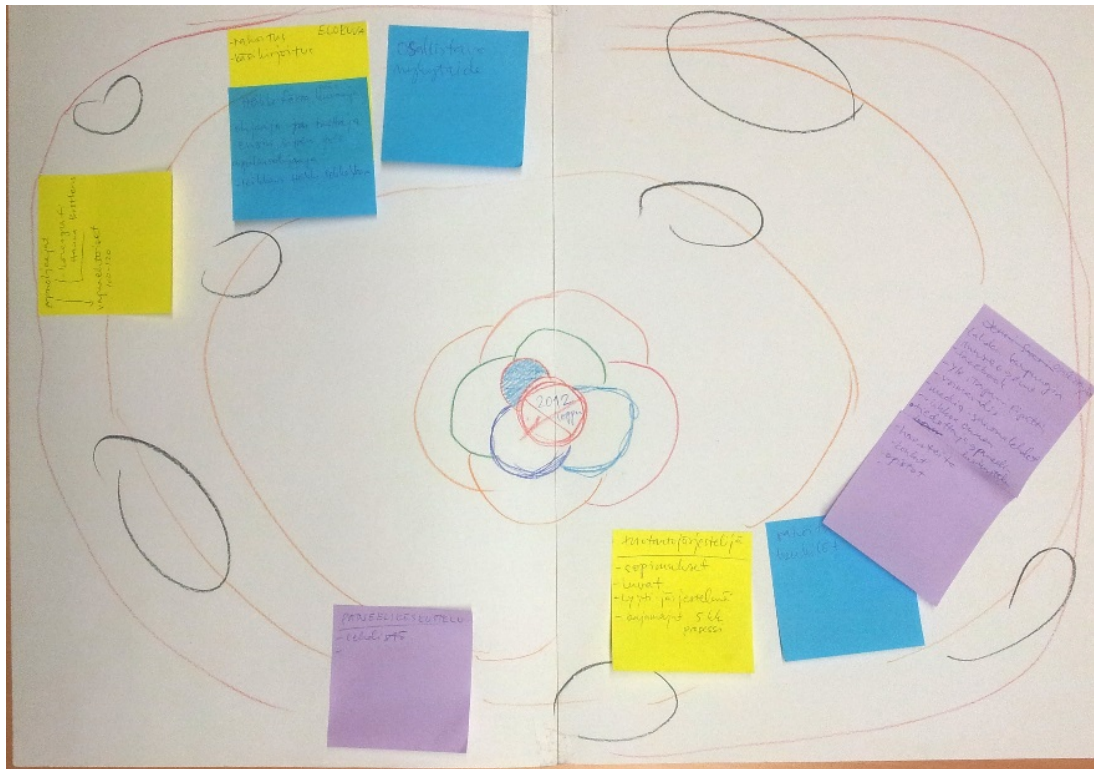
6.3 Fellmanin pelto -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit

Kuva 8 Fellmanin pelto -teokseen osallistui yli 10 000 ihmistä. (Kuva: Kaisa Salmi)

Kaisa Salmen Fellmanin pelto oli 22 000 ihmisen elävä monumentti Lahden Fellmanipuistossa 28.4.2013. Tapahtuman tarkoitus oli muistaa historiaa ja sisällissodan tapahtumia Lahden Fellmanin puistossa 1918, kun 22 000 punavankia vietti Fellmanin pellolla kuusi päivää odottaen tuomiotaan. (Salmi, haastattelu 30.1.2015)

Tapahtumaan tuli lopulta noin 10 000 osallistujaa. Tunnin tapahtuma kuvattiin, ja siitä tehtiin Kaisa Salmen käsikirjoittama ja ohjaama dokumenttielokuva, jossa on fiktiivistä osaa sekä runomuotoinen teksti. Ihmisjoukon koreografian teki ja ohjasi Hanna Brotherus yhdessä Kaisa Salmen kanssa. Tuotannollinen prosessi alkoi syksyllä 2012 ja toteutus oli huhtikuussa 2013. Tuottajana, tuotantojärjestelijänä tai tuotantosihteerinä (Salmi käyttää kaikkia näitä sanoja haastattelussa) Salmen apuna oli Jenni Saari, joka oli palkattu Lahden kaupungin kautta. Päätuottajana toimi kuitenkin Kaisa Salmi itse. Projektin alkoi Kaisa Salmen ideasta keväällä 2012, lähti konkretisoitumaan syksyllä 2012 ja toteutui keväällä 2013. Tuotannollinen prosessi kesti alle puoli vuotta apurahojen hakemisesta tapahtumapäivään. Salmen mukaan tuotantoprosessi laajeni vähitellen innostuksen kasvaessa ja lopulta innostuneita oli mukana 10 000. Ensin siinä oli Salmen lähipiiri ja vähitellen muuta työryhmää, yhteistyökumppaneita, ilmoittautuneita osallistujia, lehdistöä, mediaa ja poliittisia puolueita, paikalle tapahtumaan tulleita ja tapahtumaa seuranneita ihmisiä. (Salmi, haastattelu 30.1.2015)

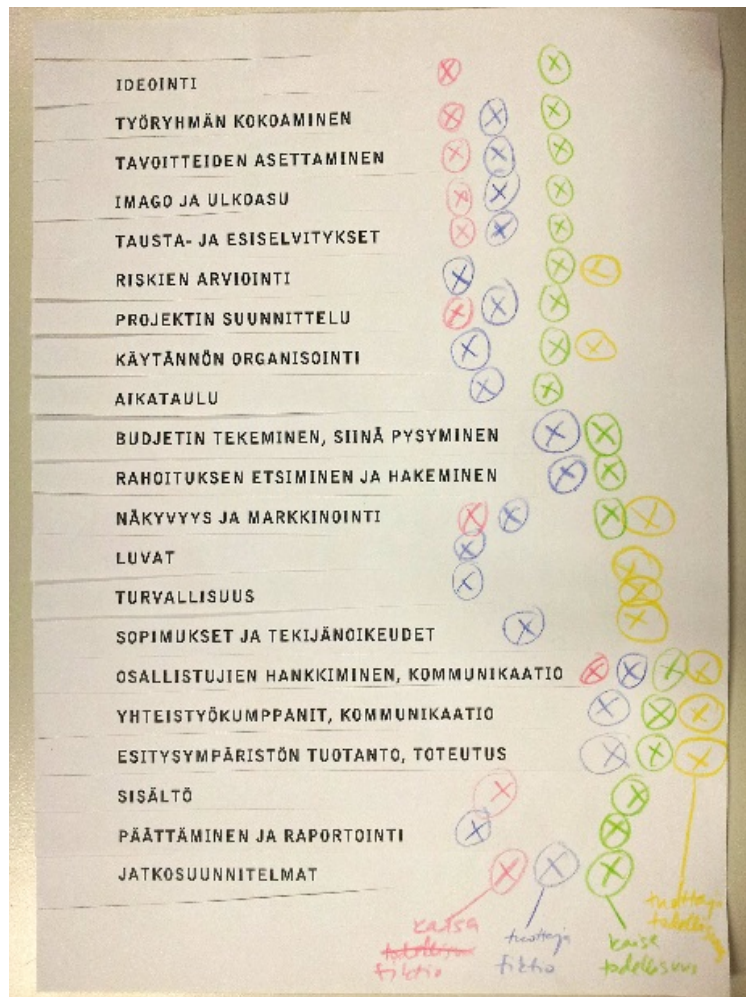
Kuva 9 Fellmanin pelto -teoksen tuotantoprosessi Kaisa Salmen mukaan.

Projekti oli suuri riski ja haasteita oli paljon. Rahoitus varmistui hyvin myöhäisessä vaiheessa, ongelmana olivat bajamajat tapahtumapaikalle ja niiden kustantaminen. Monet halusivat myös käyttää hyväksi suurta tapahtumaa ja suurta yleisöä omiin tarkoituksiinsa. Rahoituksen takia kokopäiväisen tuottajan ja työparin puute oli ongelma liittyen taitelijan jaksamiseen. Puoluepoliittiset ongelmat, vasemmiston ja oikeiston keskinäiset kiistat vaikuttivat myös projektin kulkuun. Myös pelko, ettei ihmisiä ehkä tulekaan, oli läsnä koko ajan. Salmen mukaan kuitenkin ihmiset innostuivat tapahtumasta ja lopulta osallistujia oli tuhansia. (Salmi, haastattelu 30.1.2015)

Salmi vastasi melkein kaikesta tuotannosta itse. Hänen työtehtävänsä olivat:

- ideointi
- työryhmän kokoaminen
- tavoitteiden asettaminen
- imago ja ulkoasu
- tausta- ja esiselvitykset
- riskien arviointi
- projektin suunnittelu
- käytännön organisointi

- aikataulu
- budjetin tekeminen
- rahoituksen etsiminen ja hakeminen
- näkyvyys ja markkinointi
- osallistujien hankkiminen ja kommunikaatio
- yhteistyökumppanit ja kommunikaatio
- esitysympäristön tuotanto
- sisältö
- päättäminen ja raportointi
- jatkosuunnitelmat.

Kuva 10 Fellmanin pelto -teoksen tuotannon tehtävien jakautuminen.

Tuotantojärjestelijän tehtävät olivat:

- sopimukset
- tiedotteiden ja julisteiden levittäminen
- luvat
- turvallisuus
- Lyyti-järjestelmä
- osallistujien hankinta
- bajamajat

Hän oli myös mukana:

- riskien arvioinnissa
- käytännön organisoinnissa
- tiedotuksessa ja markkinoinnissa
- yhteistyökumppaneiden kanssa käydyssä kommunikaatiossa
- esitysympäristön tuotannossa.

Osallistujien hankinnassa olivat mukana myös: Lahden kaupunginmuseo, Facebook (Kaisa Salmi), Yle ja Tapani Ripatti, Voimaradio, muu media ja sanomalehdet, tiedottaja, joka palkattiin muutamaa viikkoa ennen tapahtumaa, Salmen ja tuotantojärjestelijän soitot kouluihin, järjestöihin ja opistoihin. (Salmi, haastattelu 30.1.2015)

Osallistujia Salmen projektissa oli hyvin paljon, tuhansia. Osallistumisen tasoja oli apuohjaajana oleminen sekä osallistuminen itse tapahtumaan. Vapaaehtoisia apuohjaajia oli noin 100 ja he tapasivat joitain kertoja ennen tapahtumaa, harjoittelivat koreografian ja laulun sanat. Yhdessä Hanna Brotheruksen ja Kaisa Salmen kanssa he myös muokkasivat koreografiaa paremman tuntuiseksi eri-ikäisille ihmisille. Sopimuksia ei osallistujien kanssa tehty, vaan heille ilmoitettiin Lyyti-järjestelmässä, että tapahtuma kuvataan ja siitä tehdään elokuva. Tapahtumaa myös markkinoitiin niin, että osallistujat pääsevät mukaan elokuvaan. Sopimuksia tekijänoikeuksista ei tehty, ja Salmen mukaan osallistujat olivat kuitenkin ne, jotka loivat teoksen, vaikka hän oli luonut kehi-
kon sen ympärille.

”Kyllähän tässäkin ne loi sen, jokaisella oli se oma tarina, - - kun ne on tehnyt sen päätöksen, että ne tulee siihen mukaan. Ja sit siellä paikalla

kun se alkoi, ni oli ihan hiljasta, mutta näky, että kaikki ties, miksi ollaan täällä ja mitä tulee. Ja aluksi pyysin kaikkia kertomaan vierustoverille, et miksi ootte täällä ja onko omakohtaisia tarinoita, ni tuli hirveä hälinä ja - - rauhotteluun meni kauan. Ihmisethän ne liikkeet teki. Ja moni otti myöhemmin yhteyttä, että ekan kerran nyt niiden suvussa on alettu puhumaan tästä, että niillä on vaiettu tähän asti.- - Että se oli ihmisten, eikä mitenkään mun, mä olin vaan sysännyt sen. Mut kaikki tuli ihan omasta tahdostaan. Ja teki kuitenkin kaikki liikkeet, koska se oli se kehikko, mut se itse teos oli niissä ihmisissä.” (Salmi, haastattelu 30.1.2015)

Salmen Fellmanin pelto -teos (2013) oli tuotannollisesti mielenkiintoinen, koska se toteutettiin erittäin nopealla aikataululla, siihen osallistui paljon ihmisiä ja siitä tehtiin myös elokuva. Prosessi oli tärkeä, mutta osallistuminen tapahtui suurimmalle osalle osallistujista vasta tapahtumapäivänä ja vaati vain vähän valmistautumista. Tieto tapahtumasta levisi laajalle sen historiallisen merkittävyyden ja koskettavuuden takia ja oli tärkeä yksittäisille ihmisille ja suvuille. Lopputulos oli tärkeässä asemassa, koska teos oli hyvin visuaalinen. Erityiseksi teoksen tekee myös sen saama huomio, jota osallistavat teokset eivät yleensä saa. Tuotannollisesti roolit jakautuivat niin, että kokonaisvastuu oli Salmella ja jotkut tehtävät annettiin tuottajalle. Haasteita tässä tuotannossa olivat rahoitus, taiteilijan jaksaminen, nopea aikataulu, epävarmuus onnistumisesta ja suureen ihmisjoukkoon liittyvät käytännön asiat.

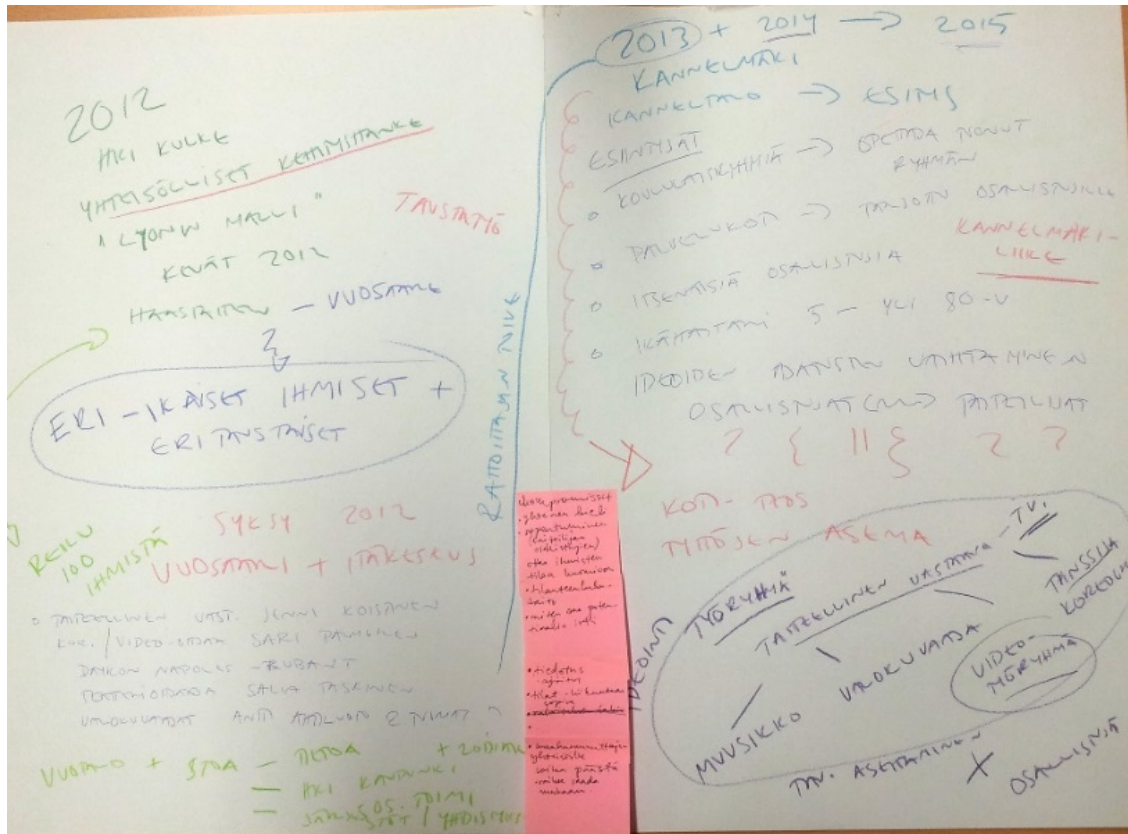
6.4 Minun nimeni on - projektin tuotannolliset haasteet ja roolit

Katja Kirsin ja Jenni Koistisen luotsaama Minun nimeni on -projekti alkoi keväällä 2012 paikallisten haastatteluilla, joiden pohjalta tehtiin projektihakemus. Kirsi ja Koistinen hakivat avustusta Helsingin kaupungin kulttuurikeskuksen yhteisölliset kehityshankkeet -ohjelmasta. Tärkeimmäksi tavoitteeksi muodostui alueen eri väestöryhmien yhteen saattaminen, erityisesti maahanmuuttajataustaisen ja kantaväestön kohtaaminen ja vuorovaikutus. (Kirsi, haastattelu 2.2.2015)

He saivat avustuksen, joten projekti toteutui Vuosaarella ja Itäkeskuksessa syksyllä 2012 ja jatkuu 2013–2015 Kannelmäessä. Vuoden 2012 projekti käynnistyi koreografi Jenni Koistisen ja teatteriohjaaja Salla Taskisen työpajoilla, joiden lähtökohtana olivat

osallistujien nimet ja niihin liittyvät tarinat. Minun nimeni on -projektin toinen vaihe oli marraskuussa tehty videoteos, jonka ohjasi Sari Palmgren. 18.12.2012 Vuotalossa pidettiin projektin päätösklubi, jossa nähtiin Sari Palmgrenin ohjaama videoteos sekä Jenni Koistisen projektin osallistujille ohjaama tanssiteos. (Kirsi, haastattelu 2.2.2015, blogi minunnimeni.blogspot.fi, 9.2.2015)

Kuva 11 Minun nimeni on -teoksen tuotantoprosessi Katja Kirsin mukaan.

Projekti alkoi vuonna 2012, kun Helsingin kaupungin kulttuurikeskus avasi haun yhteisöllisistä kehityshankkeista. Kirsin mukaan haun tarkoituksena oli löytää projekteja, joiden sisältöön kaupunkilaiset pääsevät vaikuttamaan. Ennen apurahahakemusta projektin vetäjät tuotannollinen vastaava Katja Kirsi ja taiteellinen vastaava Jenni Koistinen tekivät taustatyönä noin sadan henkilön haastattelut Vuosaaren alueella. Haastattelun perusteella hakemuksen ja projektin aiheeksi nousi nuorten maahanmuuttajien ja vanhemman kantasuomalaisen väestön välinen jännite. Projektissa haluttiin yhdistää nämä kaksi ryhmää. Syksyllä 2012 Minun nimeni on -projekti osallisti noin 100 ihmistä. Toeutuksesta vastasi taiteellinen työryhmä Jenni Koistisen johdolla. Ryhmään kuului ko-reografi ja video-ohjaaja Sari Palmgren, teatteriohjaaja Salla Taskinen, tanssija Dayron

Napoles Rubant sekä valokuvaajat Antti Ahtiluoto ja Tuomas Linna. (Kirsi, haastattelu 2.2.2015)

Vuotalo, Stoa, Helsingin kaupunki, erilaiset järjestöt ja sosiaalitoimi olivat mukana levittämässä tietoa projektista. Helsingin kaupunki toivoi, että projekti viedään vuosina 2013–2015 Kannelmäkeen, jossa ei ole ollut yhtä paljon osallistavaa taidetoimintaa kuin Itä-Helsingissä. Tämä johti siihen, että osallistujia oli vaikeampi saada. Kanneltalo oli mukana projektissa ja siellä järjestettiin myös esitys. Esiintyjät olivat koululaisryhmiä, jotka aktiiviset opettajat toivat mukanaan, palvelukotien asukkaita sekä itsenäisiä yksittäisiä osallistujia. Kannelmäkiliike oli myös aktiivisesti mukana. Ikähaitari oli 5- yli 80-vuotiaat. Projektissa toteutui ideoiden vaihtoa taiteilijoiden ja osallistujien välillä ja siitä on tullut myös uusia projekti-ideoita. (Kirsi, haastattelu 2.2.2015)

Projektin haasteista osa liittyi osallistujien ja taiteilijoiden väliseen kommunikointiin. Näitä haasteita olivat kompromissit, yhteinen kieli, sopeutuminen (taiteilijan ja osallistujien), miten ottaa ihmisten tilanne huomioon, tilanteenlukutaito, miten saa potentiaalin irti ihmisistä. Tuotannollisia haasteita olivat tiedotuksen ajoitus, liikuntaan sopivien tilojen vähyys, miten saada maahanmuuttajayhteisöjä mukaan eli miten ansaita heidän luottamuksensa. (Kirsi, haastattelu 2.2.2015) Oli mielenkiintoista, että Kirsi ei halunnut käyttää sanaa haaste tai ongelma, koska koki haasteet luonnolliseksi osaksi osallistavia projekteja.

Tuottaja oli mukana tuotannon kaikissa tehtävissä.

Taiteellisen vastaavan tehtävät olivat:

- ideointi
- työryhmän kokoaminen
- tavoitteiden asettaminen
- imago ja ulkoasu
- tausta- ja esiselvitykset
- projektin suunnittelu
- käytännön organisointi
- näkyvyys ja markkinointi
- sisältö
- päättäminen ja raportointi

- jatkosuunnitelmat

Taiteellinen vastaava oli näissä tehtävissä jonkin verran mukana:

- luvat
- osallistujien hankkiminen ja kommunikaatio
- aikataulu
- riskien arviointi
- yhteistyökumppanit ja kommunikaatio
- esitysympäristön tuotanto

Osallistujat olivat mukana ideoinnissa, tavoitteiden asettamisessa, projektin suunnittelussa, näkyvyydessä ja markkinoinnissa, osallistujien hankkimisessa sekä jatkosuunnitelmissa. Koko työryhmä sekä osallistujat osallistuivat ideointiin ja tavoitteiden asettamiseen. (Kirsi, haastattelu 2.2.2015, blogi, minunnimenion.blogspot.fi luettu 9.2.2015)

Ensimmäiset projektin osallistujat olivat 100 haastateltavaa Vuosaaren alueella. Toinen vaihe oli itse projekti, johon löytyi myös noin 100 osallistujaa. Projektin päämääränä oli saada varsinkin eritaustaiset ja eri-ikäiset ihmiset kohtaamaan toisensa. Jokaisen oli mahdollista valita osallistuuko pelkkiin työpajoihin vai myös esitykseen. Tavoitteena on ollut myös saada osallistujat mukaan sisällön suunnitteluun ja se tavoite on voimistunut vuosien myötä. Vuonna 2014 Minun nimeni on -projekti järjesti sisältötyöpajoja Kannelmäessä:

”Mutta se on haaste se -- oman sisällön tuottaminen. Parhaiten se toimii sillä tavalla, että taiteilija on -- voimavarana, että pystyy toteuttamaan niiden ihmisten visioita. - heidän omaa koreografiaa, mitä he ovat tehneet ja annettu aiheita, joita itse suunniteltu ja Sari ohjannut videoita ja liike on heidän omaa, mutta ammattilaistyöryhmä kuvaamassa ja miettimässä minne se sijoitetaan.” (Kirsi, haastattelu 2.2.2015)

”Yhteisötanssi ja sen ideologia on läsnä Zodiakissa tehtävässä yleisötyössä. Se on minun yksi tausta-ajatus ja toimintaa ohjaava ideologia siellä. -
- taiteilija on niitten osallistuvien ihmisten käytössä ja pyritään aktivoi-

maan ihmisiä, mikä sitten sopii tässä tapauksessa siihen rahoittajan malliin myös.” (Kirsi, haastattelu 2.2.2015)

Minun nimeni on –projektin erityispiirre verrattuna useimpiin muihin projekteihin tässä opinnäytetyössä on, että se on rahoitus- ja tuottajalähtöinen projekti. Se suunniteltiin varta vasten sopimaan Helsingin kaupungin kulttuurikeskuksen hakuun yhteisöllisistä kehityshankkeista. Projektin vetäjät Katja Kirsi ja Jenni Koistinen sekä Zodiak halusivat myös tehdä tämän kaltaista työtä, joten siinä ei ollut ristiriitaa.

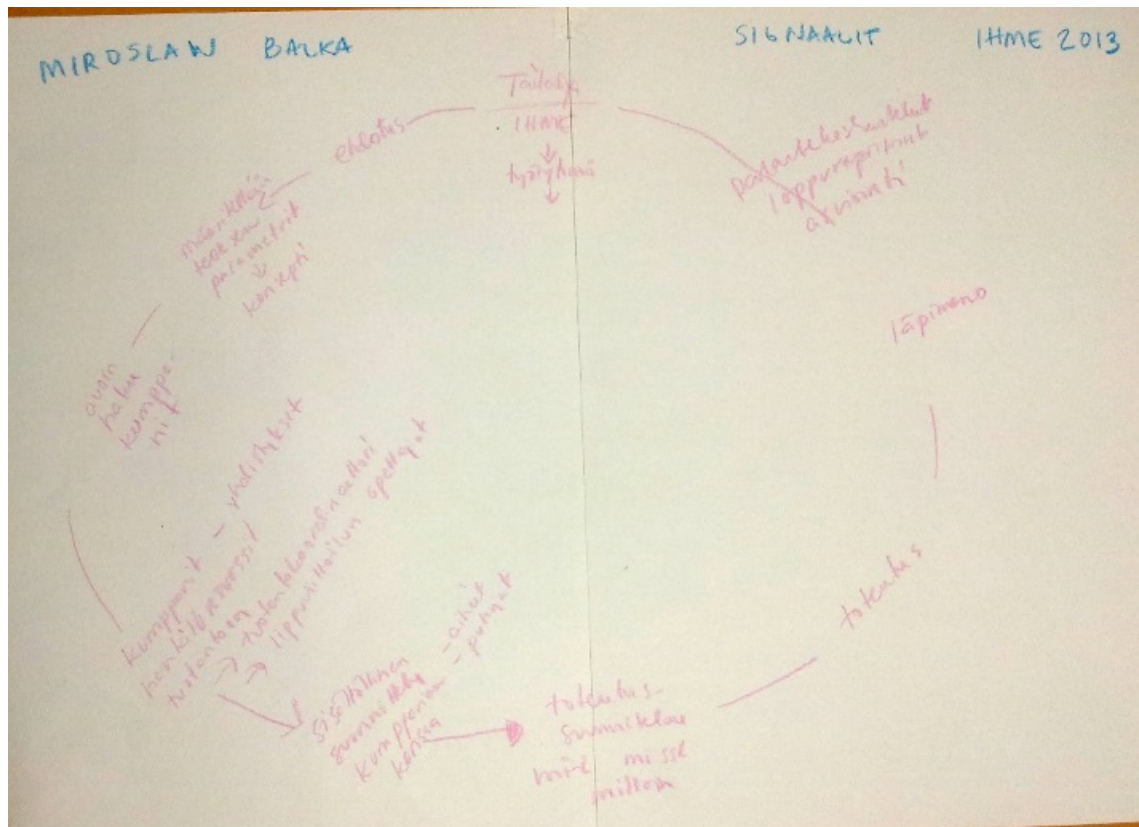
Mielestäni tässä projektissa prosessi oli tärkeämpi kuin lopputulos. Projektin tavoite oli saada eri-ikäiset ja eri taustaiset ihmiset kohtaamaan. Projektissa työskentelevät taiteilijat olivat ammattilaisia, jotka olivat keskittyneet nimenomaan osallistaviin projekteihin, ja olivat Katja Kirsin sanoin ”voimavarana osallistujille” eivät niinkään toteuttamassa omia taiteellisia ambitiesiä. Projektin haasteet olivat taiteilijoiden ja osallistujien välinen kommunikaatio, maahanmuuttajaväestön saaminen osallistujiksi, osallistujien huomioiminen, tiedotuksen ajoitus ja liikuntaan sopivien tilojen löytäminen.

6.5 Signaalit -projektin tuotannolliset haasteet ja roolit

Kuva 12 Signaalit. Osallistajat lippuviittoivat tärkeitä kysymyksensä läpi kaupungin. (Kuva Veikko Somerpuro)

Signaalit oli Ihme-festivaalin vuonna 2013 tuottama teos, jonka kuraattorina ja tuottajana toimi Ihme-festivaalin toiminnanjohtaja Paula Toppila. Toppilan lisäksi työryhmään kuului tuotantokoordinaattori. Miroslaw Balka teki ehdotuksen saatuaan kutsun Ihme-festivaalin taiteilijaksi vuonna 2013. Taiteilijavalinnan teki asiantuntijatyöryhmä. Balka halusi antaa teoksen paikan ja ajan kaupunkilaisille, jotta he voisivat keskustella heidän omista kysymyksistään. Paula Toppila määritteli yhdessä taiteilijan kanssa teoksen parametrit, josta tehtiin konsepti. Tämän jälkeen avattiin haku, joka suunnattiin erityisesti kaikille kaupunginosayhdistyksille sekä muille kaupunginosaliikkeille. Projekti edellytti, että yhteisöstä löytyi ihmisiä, jotka olivat halukkaita sitoutumaan kolmeksi kuukaudeksi viikoittaisiin harjoituksiin opettelemaan lippuviittomia, sekä läpimenoihin ja esitykseen. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

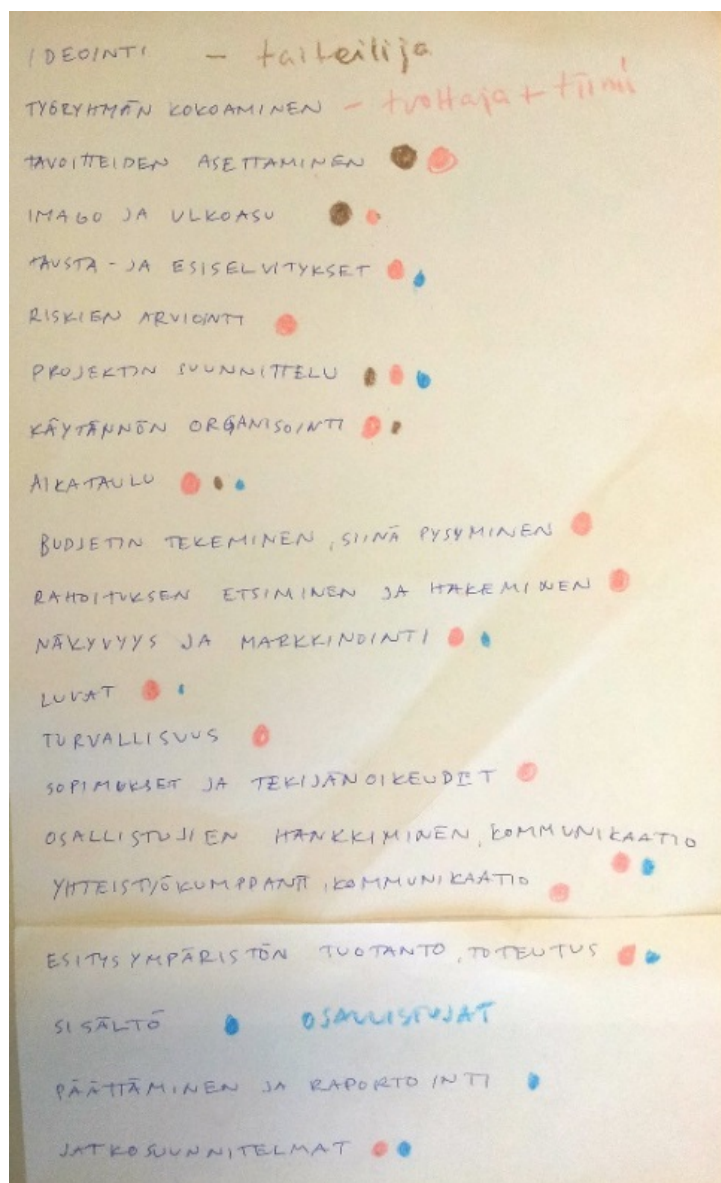

Kuva 13 Signaalit-teoksen tuotantoprosessi Paula Toppilan mukaan.

Kahdeksan halukasta yhteisöä löytyi, ja heidän kanssaan aloitettiin keskustelut yhteisöjen kysymyksistä. Aiheet ja keskustelujen vieraat suunniteltiin yhdessä. Projektin läpimeno eli julkinen tapahtuma oli neljä tapahtumapäivää, joissa jokaisessa kaksi kau-

punginosaa sai äänensä kuuluviin. Päivä alkoi lippuviittoilulla, eli osallistuja lähettivät viestin kulkemaan kaupunginosastaan tapahtumapaikalle, jossa sitten viesti esitettiin ja siitä keskusteltiin. Sitten yhteisöt järjestivät iltatapahtuman omassa kaupunginosassaan. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

Taiteilijan rooli tässä teoksessa oli antaa visio ja idea eteenpäin tuotantotiimille ja auktoriteetti osallistujille. Hänelle raportointiin koko ajan ja hän vaikutti esteettisyyteen ja visuaalisuuteen, kuten esimerkiksi viittomien nopeuteen ja tyyliin. Balka oli myös mukana läpimenoissa ja keskusteluissa tulkin kanssa. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

Kuva 14 Signaalit-teoksen tuotannon tehtävien jakautuminen.

Toppila osallistujien roolista:

”He määrittivät omat tärkeät kysymykset, jotka olivat koko teoksen sisällöllinen lähtökohta. He olivat mukana keskustelemassa siitä keiden näistä asioista tulisi heidän kanssaan julkisesti keskustella, he kokosivat osallistujia omista yhteisöistään ja olivat järjestämässä omaa osuuttaan tapahtumakokonaisuudessa. He hoitivat omissa kaupunginosassaan myös markkinointiviestintää.” (Kysely 2015)

Tuottajan sekä tuotantokoordinaattorin roolit projektissa olivat suuret. Yhdessä taitelijan kanssa he asettivat tavoitteet, loivat imagon ja ulkoasun, suunnittelivat projektin sekä tekivät aikataulutuksen. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

Tuottajalle ja tuotantokoordinaattorille kuului myös:

- työryhmän kokoaminen
- tausta- ja esiselvitykset
- riskien arviointi
- käytännön organisointi
- budjetti
- näkyvyys ja markkinointi
- luvat
- turvallisuus
- sopimukset ja tekijänoikeudet
- osallistujien hankkiminen ja kommunikaatio
- esitysympäristön tuotanto ja toteutus
- jatkosuunnitelmat

Markkinointiviestintä kuuluu Ihme-festivaalin toimistotiimin työhön eikä kuulu ainoastaan toiminnanjohtajan ja tuotantokoordinaattorin toimenkuvaan. Rahoitus projektille tulee yksityiseltä taholta annettuna, joten se ei myöskään kuulu tuotantotiimille. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

Osallistujien tehtäviin kuului:

- projektin suunnittelu
- aikataulu

- näkyvyys ja markkinointi
- osallistujien hankkiminen
- esitysympäristön tuotanto
- sisältö
- päättäminen ja jatkosuunnitelmat.

Osallistajat olivat teoksessa tärkeässä roolissa, koska taiteilija Miroslaw Balka antoi sisällöllisen auktoriteetin heille. Ideointi, suunnittelu ja visuaalisuus kuuluivat Balkan tehtäviin, mutta sisältö tuli kokonaan osallistujilta, eli kaupunginosaliikkeiltä ja näiden aktiiveilta. Kaupunkilaisille tuli tehtäväksi keskustella tärkeistä kysymyksistä, valita näistä yksi ja opetella viittomaan se lipuilla. Kehys oli siis hyvin rajattu, vaikka sisältö tuli osallistujilta. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

Ihme-festivaalin tuottaman ja kutsuman taiteilija Miroslaw Balkan Signaalit-teos (2013) on erityinen projekti, koska siinä annettiin paljon valtaa osallistujille. Paula Toppilan mukaan tämä on yleinen malli maailmalla. Taiteilija toimi lähinnä ideojana ja luovutti sisältöön liittyvän päätöksenteon kaupunkilaisille. Tuotannon tehtävät kuuluivat kuraatorille ja tuotantokoordinaattorille, jotka raportoivat taiteilijalle. (Toppila, haastattelu 5.2.2015)

Tässä tapauksessa rahoitus oli järjestetty muuta kautta, eikä se liittynyt enää tuotantovaiheeseen, joten Ihme-festivaalilla oli tarpeeksi resursseja teosta varten sen jokaisessa vaiheessa. Koko projekti oli myös suunniteltu hyvin ja siihen oli varattu riittävästi aikaa. Teoksen prosessien sitoutuneet osallistajat käyttivät siihen myös paljon aikaa. Prosessi oli siis tärkeä, mutta myös lopputulos ja visuaalinen ilme koko festivaalin kontekstissa. Tuotannon haasteet liittyivät osallistavan taiteen yleiseen tiedotuksen hankaluuteen, eli tapahtumapäivät eivät tavoittaneet esimerkiksi taideyleisöä, vaan ainoastaan kaupunginosien asukkaita ja joitakin yksittäisiä ihmisiä.

6.6 Tehtävien jakautuminen tuottajan, taiteilijan ja osallistujien välillä

Käsiteltävien projektien työnjaossa oli eroja. Osassa projekteista taiteilija teki suuren osa tuotannollisista töistä, kun taas toisissa tuottaja hoiti suuremman osan. Pääosin tehtäväjako määräytyi siitä, kuka oli laittanut projektin alulle.

TEHTÄVÄT	Archipelago Science fiction (kutsu /oma tuotanto)	Duettoja välittämisestä (oma tuotanto)	Fellmanin pelto (oma tuotanto)	Minun nimeni on (Zodiak)	Signaalit (Ihme-festivaali)
Ideointi	Taiteilija	Taiteilija Työryhmä	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja Osallistujat	Taiteilija
Työryhmän kokoaminen	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja	Tuottaja
Tavoitteiden asettaminen	Taiteilija	Taiteilija Osallistujat	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja Osallistujat	Taiteilija Tuottaja
Imago ja ulkoasu	Taiteilija		Taiteilija	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija Tuottaja
Tausta- ja esiselvitykset			Taiteilija	Tuottaja Taiteilija	Tuottaja Osallistujat
Riskien arviointi			Taiteilija Tuottaja	Tuottaja Taiteilija	Tuottaja
Projektin suunnittelu	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija	Tuottaja Taiteilija Osallistujat	Taiteilija Tuottaja Osallistujat
Käytännön organisointi	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija Tuottaja	Tuottaja Taiteilija	Tuottaja Taiteilija
Aikataulu	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija	Tuottaja Taiteilija	Tuottaja
Budjetti	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija	Tuottaja	Tuottaja
Rahoitus	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija	Tuottaja	Tuottaja
Näkyvyys ja markkinointi	Tuottaja (media)	Taiteilija Tuottaja (media)	Taiteilija Tuottaja	Tuottaja Taiteilija Osallistujat	Tuottaja Osallistujat
Luvat	Taiteilija		Tuottaja	Tuottaja	Tuottaja
Turvallisuus	Taiteilija	Taiteilija Työryhmä	Tuottaja	Tuottaja Taiteilija	Tuottaja
Sopimukset ja tekijänoikeudet	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija	Tuottaja	Tuottaja	Tuottaja
Osallistujien hankkiminen ja kommunikaatio	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja	Tuottaja Osallistujat	Tuottaja Osallistujat
Yhteistyökumppanit ja kommunikaatio	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja	Tuottaja	Tuottaja
Esitysympäristön toteutus	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija	Taiteilija Tuottaja	Tuottaja	Tuottaja Osallistujat
Sisällöllinen toteutus	Taiteilija Osallistujat	Taiteilija Osallistujat	Taiteilija	Taiteilija Osallistujat Tuottaja	Osallistujat
Päätäminen ja raportointi	Taiteilija Tuottaja	Taiteilija	Taiteilija	Tuottaja Taiteilija	Osallistujat
Jatkosuunnitelmat	Taiteilija	Taiteilija	Taiteilija	Tuottaja Taiteilija Osallistujat	Tuottaja Osallistujat

Kuva 15 Taulukossa on kaikkien viiden projektin tuotannollisten tehtävien jakautuminen tuottajan, taiteilijan ja osallistujien kesken. (Fellmanin pelto –projektin haastattelussa ei otettu huomioon osallistujia listatessa tehtäviä.)

Osassa projekteista taiteilija oli päävastuussa myös tuotannosta ja koko projektin onnistumisesta, esimerkiksi Archipelago Science Fictionissa (2011), Duettoja välittämistä -teoksessa (2014) sekä Fellmanin pellossa (2013). Zodiakin Minun nimeni on -hanke (2012) sekä Ihme-festivaalin Signaalit (2013) olivat tuottaja- tai kuraattorivetoisia projekteja.

Haastatteluiden perusteella tekemstäni taulukosta näkyy, mitkä tuotannolliset osat kuuluivat taiteilijalle, mitkä tuottajalle ja mitkä osallistujille kussakin projektissa. Valituista projekteista ainoastaan yhdessä (Minun nimeni on, Zodiak) toimi tuottaja ja taiteilija työparina. Taiteilijoiden itse rahoittamat teokset olivat myös heidän itse tuottamiaan, koska yleensä tuottajalle ei löydy rahoitusta, eikä teoksen tuotantoa pysty kokonaan ulkoistamaan toiselle.

”Iso osa taiteellista työtä on, että miten organisoidaan ja miten kommunikoidaan.” (Tellervo Kalleinen, haastattelu, 23.1.2015)

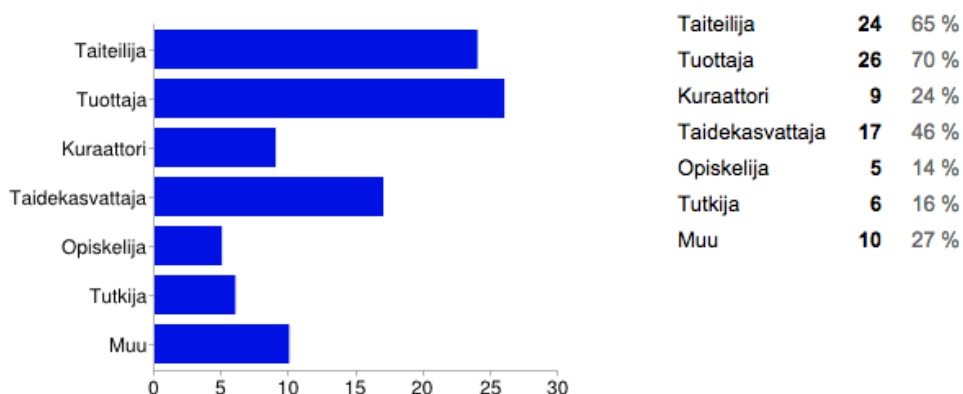
Taiteilijan ja tuottajan tehtävälisöjen erot käsitellyissä projekteissa johtuvat mielestäni rahoituksen mallista. Tästä johtuu se, kuka on oikeastaan projektin vetäjä ja kenen ehdoilla projektia tehdään. Teoksissa, joissa taiteilija oli itse hakenut rahat tai osan rahoituksesta (Duettoja välittämistä, Fellmanin pelto ja Archipelago Science Fiction), hänellä oli myös suurempi valta tehdä teosta omilla ehdoillaan. Eri rahoittajat myös rahoittavat eri asioita, joten joskus voi olla vaikea saada rahoitusta tuotantoon, jolloin taiteilijan taiteellisen työn rahoituksella hän tekee myös tuotannollisen työn. Kutsupohjainen Signaalit -teos tai rahoittajalähtöinen Minun nimeni on -projekti oli selvästi enemmän määritelty kutsujan tai rahoittajan taholta.

Taulukosta käy myös ilmi, että Zodiakin ja Ihme-festivaalin tuotannoissa osallistujat otettiin tai pyrittiin ottamaan enemmän mukaan koko tuotannolliseen prosessiin. Kummassakin edellä mainitussa projektissa osallistujat olivat mukana myös projektien tuotannon suunnittelussa.

7 Osallistumisen tuottaminen - sähköinen kysely

Sähköiseen google forms -kyselyyn tuli 37 vastausta 30.12.2014–2.2.2015 välisenä aikana. Lainaan tuloksissa myös haastatteluiden tuloksia.

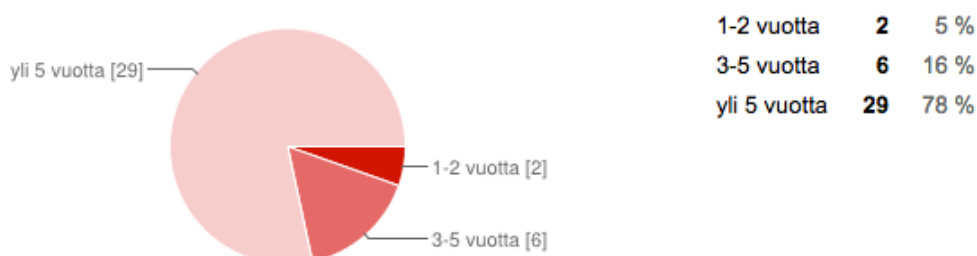
Roolini taidekentällä

Kuva 16 Yleisin rooli on vastaajien keskuudessa ollut tuottaja ja taiteilija.

Kohtaan ”Roolini taidekentällä” oli mahdollista valita monta vaihtoehtoa, koska oletin joillakin vastaajista olevan kentällä monta roolia. Näin ollen kohtaan tuli yhteensä 97 vastausta. Tämä tarkoittaa sitä, että 37 vastaajasta 30 on valinnut enemmän kuin yhden vaihtoehdon. Muita rooleja olivat: yleisötyöpäällikkö, kirjoittaja, yrittäjä, kouluttaja, taidealan organisaation johtaja, toiminnanjohtaja, läänintaiteilija, yleisötyöntekijä, tiedotaja ja kiinteistönomistaja.

Olen toiminut osallistavan / yhteisöllisen taiteen kentällä

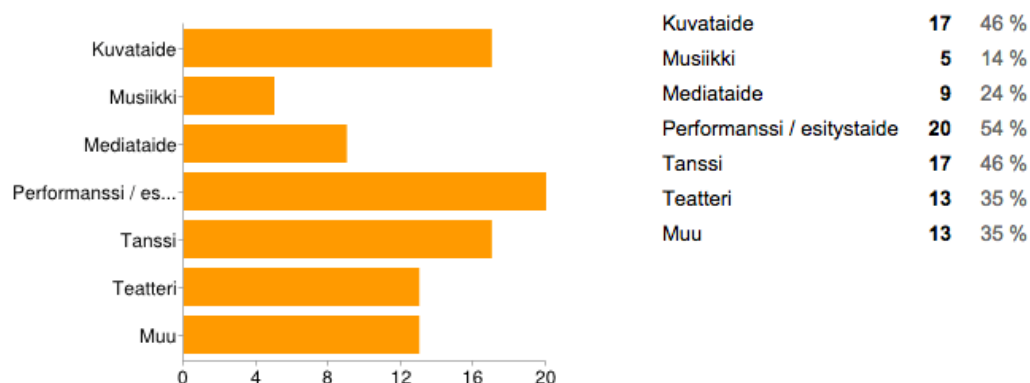

Kuva 17 Useimmin vastaajat ovat toimineet kentällä yli viisi vuotta.

Kyselyyn vastanneita oli yhteensä 37, joista 78 % on tehnyt osallistavia projekteja yli viiden vuoden ajan, 16 % vastaajista on tehnyt osallistavia projekteja 3-5 vuoden ajan ja vain 5 % 1-2 vuoden ajan.

Taidealat, joilla toimit?

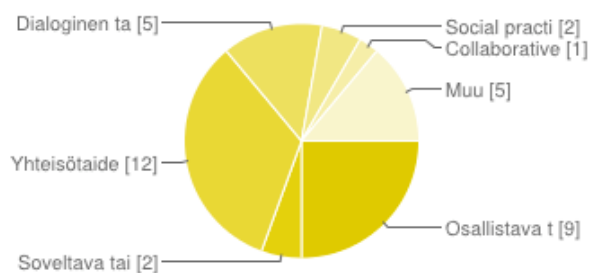
Kuva 18 Taidealoista eniten vastausia on tullut performanssi / esitystaiteen alalta sekä kuvataiteen alalta.

Kohtaan "Taidelat, joilla toimit" oli mahdollista valita monta vaihtoehtoa, koska oletin joillakin vastaajista toimivan monilla taiteen aloilla. Näin ollen kohtaan tuli yhteensä 94 vastausta. Tämä tarkoittaa sitä, että 37 vastaajasta 28 on valinnut enemmän kuin yksi vaihtoehtoa. Muita taidealoja olivat: markkinointi ja design, monitaide, yhteisötaide, taiteidenvälisyys, tanssitaide yhteistyössä valokuvan ja elokuvan kanssa, kirjallisuus, osallistava esitystaide ja sirkus.

Kyselyyn vastanneet olivat vastausten mukaan enimmäkseen tuottajia ja taiteilijoita, joista suurin osa on toiminut osallistavien ja yhteisöllisten projektien parissa yli viisi vuotta. Taideala, jolta tuli eniten vastauksia olivat performanssi/esitystaide, tanssi sekä kuvataide.

Kyselyssä pyydettiin valitsemaan yksi projekti, jonka pohjalta kysymyksiin vastataan.

Miten määrittelet projektisi?

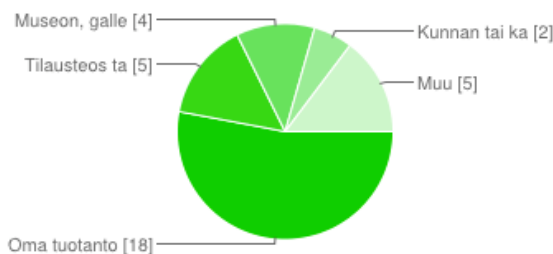

Osallistava taide	9	24 %
Soveltava taide	2	5 %
Yhteisötaide	12	32 %
Dialoginen taide	5	14 %
Social practice	2	5 %
Collaborative art	1	3 %
Muu	5	14 %

Kuva 19 Projektin määrittely. Vastaajat pyydettiin määrittelemään projektin. Eniten kertoja valittiin yhteisötaide.

Projektin määrittelyssä oli mahdollista valita vain yksi vaihtoehto. Useiten valittiin käsite yhteisötaide 32 %, sen jälkeen osallistava taide 24 %, dialoginen taide ja muu kummassakin 14 %, social practice ja soveltava taide 5 % ja collaborative art 3 %. Muita määrittelyjä olivat: site specific collaborative and participatory art, nykytaidelähtöinen nuorisotyö, tanssitaide, performance art festival, nämä olivat 14 % koko vastausmäärästä.

Mikä oli projektin konteksti?

Oma tuotanto	18	49 %
Tilausteos tapahtumaan	5	14 %
Museon, gallerian tai teatterin yleisötyö	4	11 %
Kunnan tai kaupungin tuotanto / hanke	2	5 %
Muu	5	14 %

Kuva 20 Kyselyyn vastanneiden valitsemien esimerkkiprojektien konteksti.

Projekteista 49 % oli vastaajan omaa tuotantoa, 14 % tilausteos tapahtumaan tai muu konteksti, 11 % museon, gallerian tai teatterin yleisötyötä ja 5 % kunnan tai kaupungin hankkeita. Muita konteksteja olivat: residenssityöskentely, ulkoasiainministeriön hanke, yhteistuotanto ja apurahan antajan kanssa yhdessä tuotettu.

Useimmat vastaajat määrittivät teoksensa yhteisötaiteeksi ja sen jälkeen useimmat osallistavaksi taiteeksi. Yleisin konteksti teoksille oli oma tuotanto, 49 % vastauksista.

7.1 Osallistavien projektien haasteet

Kyselyssä oli kaksi avointa kenttää, jonka vastaukset liittyivät osallistavien projektien haasteisiin. Kysymykset olivat: ”Mitä haasteita olet kohdannut osallistavan / yhteisöllisen taiteen projekteissa?” sekä ”Mitkä edellä mainitut tuotannolliset tehtävät olivat haasteellisimpia ja miten nämä haasteet olisi voitu ratkaista tuotannon aikana?”. Jälkimmäinen kysymys oli projektikohtainen ja sijoittui kyselyssä tehtäväjaon jälkeen. Poimin tähän vastauksia myös haastatteluista.

Yksittäinen haaste, joka nousi kyselyn vastauksista eniten pinnalle, oli **rahoitus**, sen saamisen vaikeus tai puute. Vastanneiden mukaan myös aikataulullisia ongelmia voi tulla rahoituksen epävarmuuden takia. Rahoittajat eivät aina tiedä onko kysymyksessä taide vai sosiaalityö ja he myös ohjaavat taideprojekteja haluamaansa suuntaan. Koska rahoittajat suuntaavat rahoitusta osallistaviin projekteihin, **osallistaminen** voi olla vastaajien mukaan joskus päälle liimattua ja se toteutetaan vain **rahoituksen saamiseksi**. Myös projektikohtaisissa vastauksissa rahoitus mainittiin monta kertaa. Tämä vaikuttaa muutenkin resursseihin sekä aikataulutukseen.

”Rahoittajalähtöisyys, jolloin rahoittaja määrittää ennalta tai on rajannut projektin sisältöä, toiminta-alueita jo rahoituksen alkuvaiheessa -> riski, että toiminta ohjautuu ylhäältä alaspäin (me ammattilaiset tulemme tekemään teidän kanssa nyt jotakin tärkeää mitä te ette itse täällä osaa muuten tehdä) ilman, että syntyy oikeaa pitkäjänteistä kohtaamista.” (Kysely 2015)

”Taideapurahoja myöntävät tahot eivät välttämättä näe projektien ns. taiteellista antia niin vahvana, että näitä tulisi rahoittaa ja muut rahoituskanavat heräävät hitaasti. Muille rahoitustahoille pitää osata uudella tapaa artikuloida projektien sisällöt ja tavoitteet.” (Kysely 2015)

Osallistujien sitouttamisen vaikeus oli toinen asia, joka nousi vastauksista vahvasti. Joissain vastauksissa painotettiin osallistujien löytämistä sekä sitouttamista pidempiin projekteihin. Lyhyisiin projekteihin on helpompi löytää osallistujia, mutta pidemmät ja syvemmät prosessit voivat olla haastavia.

”Pitkäaikainen sitouttaminen haasteellista, ihmiset osallistuu mielellään hankkeisiin, joihin osallistuminen on helppoa ja lyhytaikaista.” (Kysely 2015)

”Innostumisen ennustaminen” (Kysely 2015)

”Me (Tellervo Kalleinen ja Oliver Kochta-Kalleinen) yritetään tehdä prosessit mielekkäiksi ja kivoiksi ja hauskoiksi, että ihmiset sais näistä jotain irti, vaikka se ei ole rahallista. Ja sillä myös taataan se, että ihmiset ovat oikeasti innostuneita. - - Me ollaan molemmat omista syistämme innostuneita. Ja se on se energia mitä me halutaan viljellä tässä maailmassa. - - Me ei koskaan pyydetä ketään osallistumaan, että me pystytään olemaan varmoja, että tässä on aito yhteinen innostus tästä asiasta.” (Kalleinen, haastattelu 23.1.2015)

Kenen tarpeista tehdään? Onko taide lähtökohtana, osallistujien tarpeet vai tilaajan toiveet? Haasteeksi todettiin kaikkien osallistujien erilaisuuden huomioiminen. Varsinkin taiteilijoille, joilla ei ole sosiaalialan koulutusta, voi olla vaikea tasapainoilla toiveiden ja realiteettien välillä. Voi olla vaikeaa tietää, mikä on mahdollista ja mitä halutaan tehdä, varsinkin jos kommunikaatio esimerkiksi laitoksen kanssa ei toimi. Eri tahojen halut ja motivaatiot voivat mennä helposti ristiin.

”Toimin työparina sosiaalialan ammattilaisen kanssa, jonka fokus oli osallistujissa ja heidän tarpeissaan, minun (fokukseni oli) taiteessa jota luomme yhdessä.” (Kysely 2015)

”Mielenterveyskuntoutujia on niin montaa erilaista, yhdellä on masennus ja toisella harhoja, kolmannella synnynnäisiä kehittymiseen liittyviä ongelmia: on vaikeaa tuottaa sisältöä joka palvelisi kaikkia.” (Kysely 2015)

”Taiteilijan näkökulmasta, tämän tyyppisessä työssä, varsinkin kun ikähaitari on 5-yli 80, joutuu sitoutumaan eri tavalla ihmisten sen hetkiseen mielialaan ja fyysiseen vireyteen ja henkiseen tasoon. Tässä joutuu ottamaan enemmän huomioon ihmisten senhetkistä tilaa ja tilannetta ja mihin he kykenee. Se vaatii siis paljon tilanteenlukutaitoa. Että miten saat siitä ih-

misestä hänen potentiaalin irti.” (Kirsi, haastattelu, 2.2.2015)

Monissa vastauksissa viitattiin taideprojekteihin laitoksissa, esimerkiksi sairaaloissa, vanhainkodeissa tai vankilassa. Laitosten kanssa **yhteistyön** koettiin olevan joissain tapauksissa vaikeaa, koska laitosten henkilökunta ei ole aina mielellään mukana taideprojekteissa tai he eivät halua joustaa omista totutuista rutiineistaan tai työtavoistaan. Yhteistyöorganisaatioiden tekemisen tavat voivat olla erilaisia kuin taideyhteisön, joten konfliktit ovat mahdollisia.

”Työskentely sellaisten yhteisöjen parissa, joiden jäsen en itse ole – > luottamuksellisen ja merkityksellisen suhteen ja vuorovaikutuksen kehittäminen vaatii aikaa” (Kysely 2015)

Osallistavien projektien eettisyys, kysymykset hyväksikäytöstä ja tekijänoikeuksista nousivat myös esille. Eli varsinkin kysymys siitä, kenen työstä on kysymys.

”Olen joutunut pohtimaan milloin kyse on ihmisten ”hyväksikäytöstä”, eli olemaan tarkkana jos vien teosta eteenpäin Museoihin tai teos esitetään mediassa, niin osallistajat ovat halukkaita siihen ja saavat korvauksen, jos minä saan korvauksen. Joutunut pohtimaan, milloin pelkkä osallistuminen riittää korvaukseksi ja milloin ei.” (Kysely 2015)

”Käyttääkö taiteilija hyväkseen osallistujia vai ei. Eli toteuttaako oman ideansa/teoksensa muiden avulla.” (Kysely 2015)

”Valta-asemat. Itse havahduin siihen, että olin etsimässä paikallisia asukkaita mukaan taideprojektiin vain siksi, että haluan joukkovoimaa teokseen. Vaikka yhteisön jäsenille olisikin iloa työskentelystä, osallistaminen ei lähtisi heidän tarpeistaan, vaan omasta esteettisestä valinnasta.” (Kysely 2015)

Haastatteluissa **tekijänoikeudet** tulivat esille lyhytelokuvien kohdalla. Kalleinen kertoi tekevänsä projekteissaan aina sopimukset osallistujien kanssa, jotta elokuvia voi levittää eteenpäin (Kalleinen, haastattelu 2015). Lindy ei ollut tehnyt sopimuksia osallistujien kanssa Duettoja välittämisestä (2014) tanssiesityksistä, koska esitykset olivat pienimuotoisia eikä niihin myyty pääsylippuja, niitä ei ole myöskään mahdollista toistaa

(Lindy, haastattelu 2015). Salmen teoksessa (Fellmanin pelto, 2013) oli yli 10 000 osallistujaa, jotka myös kuvattiin elokuvaan, mutta sopimuksia ei tehty vaan osallistujille oli ilmoitettu ilmoittautumisen yhteydessä kuvauksista (Salmi, haastattelu 2015).

Rahoituksen niukkuudesta johtuu myös ammattimaisten tuottajien vähyys kentällä. Työilmapiiriin vaikuttavat työtehtävien jako ja sisältö koettiin haasteellisiksi. Myös monen vastaajan oma tuotannollisen ammattitaidon puute tuli ilmi vastauksista.

Tiedotus varsinkin suuremmalle yleisölle mainittiin haasteeksi monessa vastauksessa. Markkinointiosaamisen vähyys, joka liittyy myös ammattitaitoon, kun monet taiteilijat toimivat itse tuottajina projekteissa. Tiedotuksen vaikeus oli vastausten perusteella myös osallistavan taiteen luonteesta johtuvaa, koska sitä on vaikea tuoda ilmi tiedotuksessa.

Monissa vastauksista nousi myös **projektiluontoisuus** pitkäjännitteisen työn sijaan, mikä mainittiin olevan myös taidekentän ongelma yleensä. Myös rakenteiden ja koulutuksen vähyys haittaavat projektien kehittymistä, koska moni joutuu aloittamaan ihan alusta, eikä tieto kulje taidealoilta toisille. Toisaalta sanottiin, että pitkäjännitteisyys on vaativaa.

”Rakenteita ei ole, vaan taiteilija joutuu luomaan itse rakenteet jokaista projektia varten, aloittaa aina alusta. Aina uudelleen asioiden perustelu ja selittäminen.” (Kysely 2015)

”Vähemmän totuttuja toteutustapoja ja tekemisen kulttuuria” (Kysely 2015)

Käsitteet olivat ongelmallisia myös osalle vastaajista.

”Sanat yhteisötaide sekä soveltava taide ovat ongelmallisia. Miksi ei vaan voi tehdä taidetta erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa yhteisöissä?” (Kysely 2015)

”Lähestulkoon ongelmallista on: olen aina ajatellut, että teen erilaisten ihmisten kanssa juttuja erilaisissa ympäristöissä, mutta en ajattele sitä

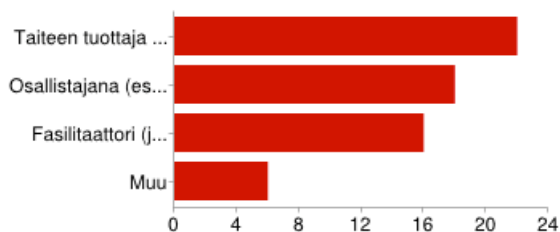
soveltavaksi taiteeksi. Kaikki ei sovi yhteisötanssikäsitteen alle, jos vaikka valitsee osallistujat.” (Lindy, haastattelu 19.1.2015)

Osallistaville taideprojekteille ominaisia haasteita aiheuttaa kommunikaatio yhteistyökumppaneiden sekä osallistujien kanssa, joka on samalla kyseessä olevien projektien erityispiirre. Projekteissa voi myös olla paljon enemmän kuin yksi henkilö päättämässä sen kulusta, riippuen rahoituksen mallista, mahdollisesta tilaajasta ja yhteistyökumppaneista. Projektit ovat usein moniammatillisia ja vaativat monipuolista osaamista.

Erytispiirteenä osallistavien teosten tuotannossa on vastausten mukaan osallistujien tekijänoikeudet ja heidän kanssaan tehtävät sopimukset. Ne liittyvät vastauksissa mainittuun eettisyyteen sekä pohdintaan vallankäytöstä ja hyväksikäytöstä. Hyväksikäytöllä tässä tarkoitetaan sitä, että taiteilija käyttää valtaansa tehdäkseen esimerkiksi ison projektin saadakseen nimeä

7.2 Tuotannollisten tehtävien jakautuminen, osallistujien roolit

Mikä oli tuottajan rooli projektissa?

Taiteen tuottaja (perinteinen, tuo taiteen osallistujien ja yleisön saataville)	22	59 %
Osallistajana (esim. yleistyöntekijä, tuo taiteen lähemmäs osallistujia, uusia osallistujia taiteelle)	18	49 %
Fasilitaattori (joukkoistaja, innostaa yleisöä osallistumaan myös tuottamisprosesseihin)	16	43 %
Muu	6	16 %

Kuva 21 Tuottajan rooli projektissa.

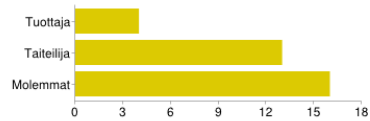
Tähän kysymykseen tuli 62 vastausta, joista 18 on valinnut enemmän kuin yksi kohtaa, mutta kahdeksan on jättänyt vastaamatta. 59 %:ssa projekteista tuottajan rooli on ollut perinteinen taiteen tuottaja, joka tuo taiteen yleisön saataville. 49 %:ssa projekteista tuottajan rooli on ollut osallistaja, ja 43 %:ssa rooli on ollut fasilitaattori. Muita

rooleja oli 6 %:ssa ja niitä olivat rahoituksen järjestelijä, kuvausjärjestelijä, kontaktihenkilö, käytännön järjestelijä.

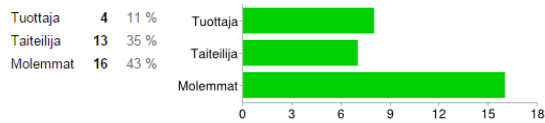
Seuraavissa graafeissa näkyy, mitkä tehtävät ovat olleet useammin tuottajan, taiteilijan ja molempien tehtäviä. Tuotannolliset tehtävät on esitelty teoreettisessa viitekehyksessä sivulla 9–10. Ensimmäinen vaihe on suunnitteluvaihe, johon kuuluu suurin osa tuotannollisista tehtävistä.

Suunnitteluvaihe

Ideointi

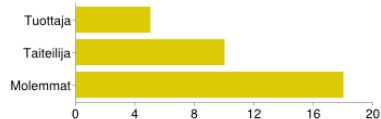

Työryhmän kokoaminen

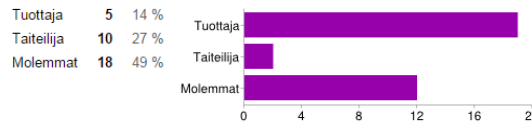

Rooli	Määrä	Prosentti
Tuottaja	8	22 %
Taiteilija	7	19 %
Molemmat	16	43 %

Projektin suunnittelu

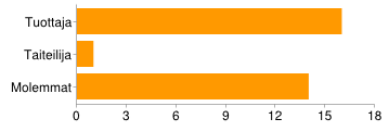

Sopimukset ja tekijänoikeudet

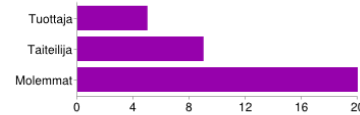

Rooli	Määrä	Prosentti
Tuottaja	19	51 %
Taiteilija	2	5 %
Molemmat	12	32 %

Yhteistyökumppaneiden etsintä ja lähestyminen

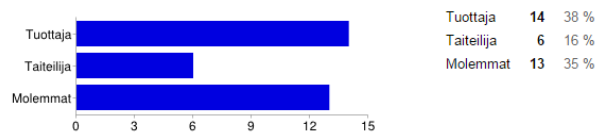

Tavoitteiden asettaminen

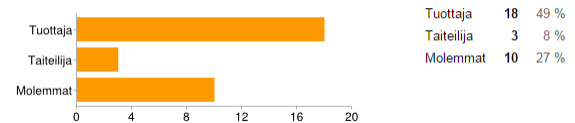

Rooli	Määrä	Prosentti
Tuottaja	5	14 %
Taiteilija	9	24 %
Molemmat	20	54 %

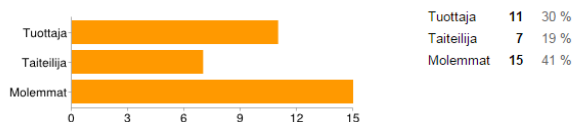
Projektin imagon suunnittelu ja ulkoasu (esim. grafiikka, nettisivut, kuvat)

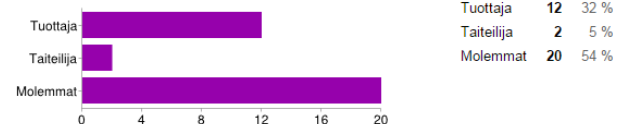
Rahoituksen etsiminen ja hakeminen

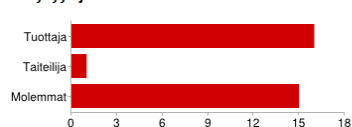
Tausta- ja esiselvitysten tekeminen

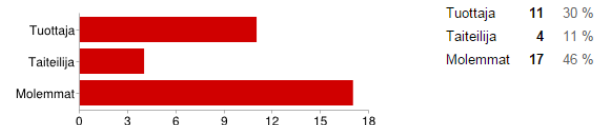
Aikataulu

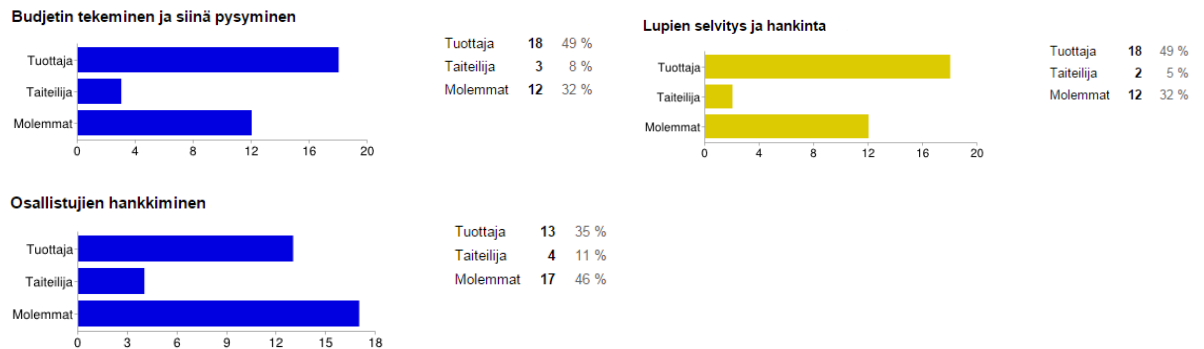
Näkyvyys ja markkinointi

Riskien arviointi

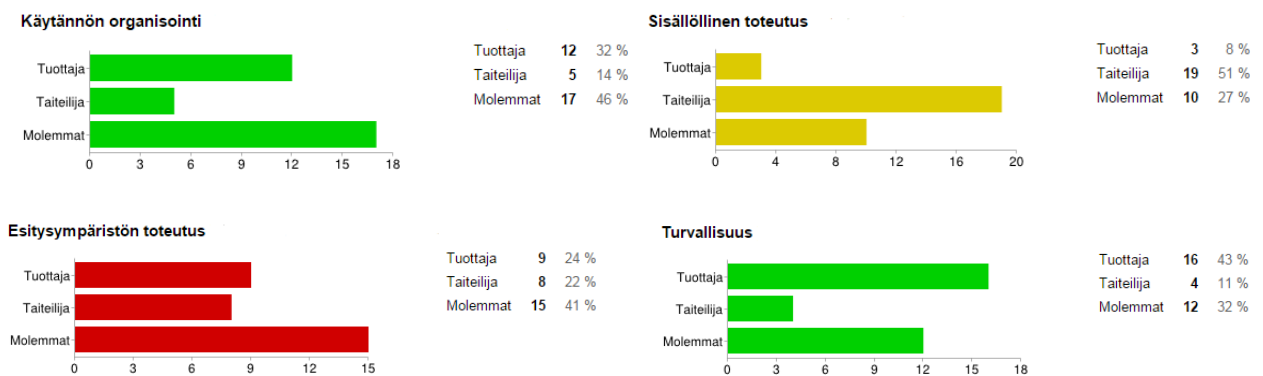

Kuva 22 Valmistelutyöt, miten tehtävät jakautuivat alkuvaiheessa?

Tuotannollisista tehtävistä monet on laitettu kuuluvaksi tuottajalle tai molemmille yhdessä tehtäväksi. Vain ideointi, tavoitteiden asettaminen ja projektin suunnittelu on valittu taiteilijan tehtäväksi enemmän kuin tuottajan työhön kuuluvaksi osaksi.

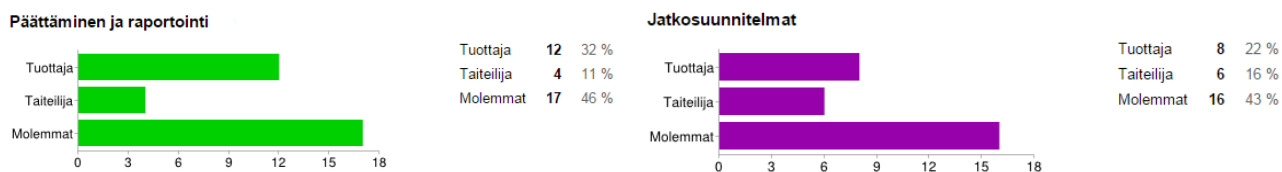
Aktiivivaihe

Kuva 23 Projektin aktiivivaihe, miten tehtävät jakautuivat projektin aktiivivaiheessa?

Projektin aktiivivaiheen tehtävät jakautuvat yllä olevan kuvan mukaan. Tuottajalle kuuluu eniten turvallisuudesta huolehtiminen sekä käytännön organisointi. Sisällöllinen toteutus kuuluu enimmäkseen taiteilijan tehtäviin.

Jälkityövaihe

Kuva 24 Projektin jälkityöt, miten tehtävät jakautuivat projektin loppuvaiheessa?

Projektin jälkityöt painottuivat enemmän tuottajalle tai molemmille yhdessä tehtäviksi. Päätämiseen kuuluu kiinteästi apurahojen raportointi.

Avoin kysymys tuotannon tehtävien jakautumisen jälkeen, oli "mitkä edellä mainitut tehtävät ovat osa taiteellista prosessia / ovat tärkeä osa taiteellista työskentelyä?". Kysymykseen tuli paljon erilaisia vastauksia, joista osa oli tehtävien luetteloita ja osa viittasi vapaalla kentällä taiteilijan tekemään tuotannolliseen työhön, jonka takia melkein kaikki tehtävät kuuluivat taiteelliseen prosessiin ja niitä on myös vaikea erottaa toisistaan. Kysymykseen ei ole yksiselitteistä vastausta, koska projektit on tehty erilaisista lähtökohdista.

"Kaksi taiteilijaa teki kaikki nämä. Tavallaanhan koko kokonaisuus oli yhtä suurta taiteellista prosessia. Vahvin taiteellinen osaaminen tuli näkyväksi esim. performanssien kautta ja osallistavan tilan luomisessa. Sosiaalinen aktivointi on taidetta!" (Kysely 2015)

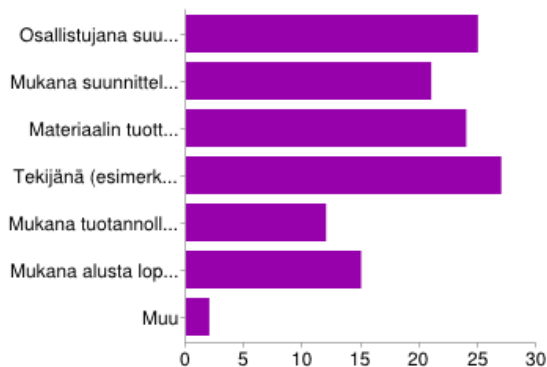
"Useimmat em. tehtävistä limittyvät usein sekä tuottajan että taiteilijan työssä. Ideointi, työryhmän kokoaminen, tavoitteiden asettaminen, tausta- ja esiselvitysten tekeminen, esitysympäristön toteutus ja sisällön toteutus lienevät olennaisimpia osia (vapaan kentän) taiteellisessa työskentelyssä." (Kysely 2015)

"Itselleni organisointi on kokonaisuudessaan osa taiteellista prosessia, niin sisällölliset kuin teknisetkin kysymykset. Osallistuville taiteilijoille on tärkeää olla vapaita tietyistä teknisistä kysymyksistä, mutta tämän tyyppisessä hankkeessa, jonka tarkoitus on tutkia taiteilijan praktiikkaa, tulee

tekniset kysymykset tuoda mukaan yhteiseen keskusteluun ja näin ollen myös ns. taiteelliseen prosessiin.” (Kysely 2015)

Osallistavien taideprojektien tuotannon tehtäväjako määrittyy uudelleen, koska osallistuminen on projektien keskiössä. Tuotannolliset tehtävät nähdään osana taideteosta. Koska osallistavien projektien rahoitus ei ole samassa linjassa osallistumisen aiheuttaman ylimääräisen työmäärän kanssa, seuraa tästä se, että taiteilijat tekevät suuren osan tuotannollisesta työstä eivätkä pysty keskittymään taiteelliseen työhön.

Mikä oli osallistujien rooli projektissa?

Osallistujana suunnitellussa live-tilanteessa tai esityksessä	25	68 %
Mukana suunnittelemassa live-tilannetta tai esitystä	21	57 %
Materiaalin tuottajana (toivat esimerkiksi omia kokemuksiaan työstettäväksi)	24	65 %
Tekijänä (esimerkiksi näyttelijä, tanssija, esiintyjä, kuvantekijä)	27	73 %
Mukana tuotannollisissa prosesseissa (esimerkiksi markkinoinnissa ja viestinnässä)	12	32 %
Mukana alusta loppuun taiteellisessa prosessissa, suunnittelussa sekä sisällöntuotannossa	15	41 %
Muu	2	5 %

Kuva 25 Osallistujien rooli projektissa.

Osallistujien roolia käsittelevässä kysymyksessä oli mahdollista valita useampi kohta. Kysymyksestä valittiin yhteensä 216 vastausta eli 37 vastaajasta 20 vastasi neljään tai useampaan kohtaan. Useimmiten valittiin kohta ”tekijänä (esimerkiksi näyttelijä, tanssija, esiintyjä, kuvantekijä)”, 73 %, sitten ”osallistujana suunnitellussa live-tilanteessa tai esityksessä” 68 %, sen jälkeen ”materiaalin tuottajana (toivat esimerkiksi omia kokemuksiaan työstettäväksi)” 65 %, ”mukana suunnittelemassa live-tilannetta tai esitystä” 57 %, ”mukana alusta loppuun taiteellisessa prosessissa, suunnittelussa ja sisällöntuotannossa” 41 %, ”mukana tuotannollisissa prosesseissa (esimerkiksi markkinoinnissa ja

viestinnässä)” 32 % ja viimeisenä muu 5 %. Muu-kohdassa mainittiin tulkki, opettaja (ei ainoastaan taidekasvattajana) ja työpajojen osallistuja sekä esityksen katsoja.

Osallistujien rooli riippuu paljon projektista, osallistumisen tapoja on monia. Joissain projekteissa osallistujat tulevat mukaan vain lopputuloksessa, ja joissain mukana läpi projektin. Eniten kyselyyn vastattiin, että osallistujat olivat mukana tekijänä esimerkiksi näyttelijänä, tanssijana, esiintyjänä tai kuvantekijänä. Avoimen kentän vastausten perusteella osallistujien roolit riippuvat projektista. Haasteena on kuitenkin usein ollut osallistujien löytäminen ja sitouttaminen.

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän kartoituksen tarkoitus oli selvittää millaisia tuotannollisia haasteita osallistaviin taideprojekteihin liittyy. Alatutkimuskysymykseni olivat: minkälaisia tuotannollisia prosesseja projekteissa on, miten tuottajan, taiteilijan roolit jakautuvat sekä mitkä tuotannon tehtävät ovat niin tärkeä osa taidetta, että niitä ei voi ulkoistaa. Opinnäytetyön tuloksena syntyi tietoa osallistavien projektien haasteista ja roolituksesta, sekä siitä, missä projektin vaiheessa tuottajaa erityisesti tarvitaan.

Haastattelu- ja kyselyaineisto vastasi parhaiten kysymyksiin tuotannollisten prosessien haasteista sekä tuotannollisten tehtävien jakautumisesta. Kyselyyn vastanneet olivat enimmäkseen tuottajia ja taiteilijoita, joista suurin osa on toiminut osallistavien ja yhteisöllisten projektien parissa yli viisi vuotta. Taidealat, jolta tuli eniten vastauksia olivat performanssi/esitystaide, tanssi sekä kuvataide. Useimmat vastaajat määrittelivät teoksensa yhteisötaiteeksi tai osallistavaksi taiteeksi. Yleisin konteksti teoksille oli oma tuotanto, joka kertoo kuinka vähän rahoittajalähtöisiä tai kutsu- tai tilauspohjaisia osallistavia projekteja Suomessa tehdään.

Haastattelujen perusteella käsiteltävissä projekteissa taiteilijan ja tuottajan tehtävien erot johtuivat erilaisista rahoitusmalleista. Siitä riippui, kuka on projektin vetäjä ja kenen ehdoilla projektia tehdään. Teoksissa, joissa taiteilija oli itse hakenut apurahaa tai osan rahoituksesta, hänellä oli suurempi valta tehdä teosta omilla ehdoillaan, mutta hän joutui tekemään enemmän tuotannollisia töitä. Rahoituksen erilaisista painotuksista riippuu myös, onko apurahaan budjetoitu rahaa tuotannollisiin töihin. Osa apurahois-

ta voi olla suunnattu ainoastaan taiteelliseen työhön. Kutsupohjaiset tai rahoittajalähtöiset projektit oli selvästi enemmän määritelty tilaajan taholta. Näissä projekteissa oli tuottaja tai muuta henkilökuntaa huolehtimassa käytännön organisoinnista, mutta taiteilija pystyi halutessaan osallistumaan tuotannollisiin tehtäviin.

Aineiston perusteella rahoituksen määrä vaikutti tehtäviin eli resurssien niukkuuden takia taiteilijoiden omissa tuotannoissa päätoimisia tuottajia ei ollut mahdollista palkata. Kyselyn vastausten mukaan tehtävät osallistavissa projekteissa jakautuvat usein tuottajalle ja taiteilijalle yhteisesti, jos projektissa oli tuottaja. Avointen kenttien vastauksista päätellen taiteilijat haluavat olla mukana myös tuotannollisissa tehtävissä tai mieltävät ne osaksi taideteosta. Osa tehtävistä annetaan mieluummin muille tehtäväksi, esimerkiksi lupien selvitys ja hankinta, turvallisuus, sopimukset ja tekijänoikeudet sekä rahoitus. Sisältö, ideointi ja tavoitteiden asettaminen olivat useammin taiteilijan kuin tuottajan tehtäviä.

Projekteissa toteutuivat Kauhanen, Juurakko, Kauhanen (2002) kirjasta poimitut tuotannollisen prosessin osat lähes kokonaan. Osallistavat taideprojektit eivät siis eroa muista projekteista yleisellä tasolla. Niiden painotus on kuitenkin osallistujien takia erilaista. Tulosten perusteella osallistavissa projekteissa tulee kiinnittää enemmän huomiota osallistujien hankkimiseen ja kommunikointiin, sopimukseen ja tekijänoikeuksiin, projektin suunnitteluun, yhteistyökumppaneiden etsintään ja lähestymiseen sekä turvallisuuteen.

Tein Katri Halosen (2011) esittämän "kulttuurituottajan kolmen sfäärin" mukaisen kysymyksen kyselyyn (ks. liite 1, kysely), ja sen vastaukset määrittivät tuottajan roolia vastaajien projekteissa. Yleisin rooli on ollut perinteinen taiteen tuottaja, seuraavaksi yleisin tuottajan rooli on ollut osallistaja ja viimeisenä fasilitaattori. Valinnat jakautuivat melko tasaisesti näille kolmelle vaihtoehdolle. Päättelisin, että kulttuurituottaja nähdään vielä perinteisen taiteen tuottajan ja välittäjän roolissa, eli enemmän käytännön työntekijänä. Oli yllättävää, että vastaajat valitsivat *perinteisen taiteen tuottajan* useammin kuin *osallistavan* tai *fasilitoivan* roolin tuottajalle, vaikka jälkimmäiset tuntuvat kuuluvan paremmin osallistavien teosten maailmaan.

Koska osallistavien projektien keskiössä on taiteilijan ja yleisön roolien uudelleenjärjestäminen (Kantonen 2007) ja dialogi (Kester 2004), osallistavien projektien tuotannossa kommunikaatio on tärkeää. Projektien erityispiirre on myös, että osa tuotannollisista tehtävistä koetaan kuuluvaksi tärkeäksi osaksi taiteen tekemistä. Osaksi taidetta katsotaan kuuluvaksi esimerkiksi ideointi, tavoitteiden asettaminen, suunnittelu, osallistujien hankinta ja kommunikaatio, työryhmän kokoaminen ja imago. Kyselyn vastausten sekä haastatteluiden perusteella voi olettaa, että ainakin osa taiteilijoista haluaa olla mukana tai tehdä itse osan tuotannollisista tehtävistä. Tuottajaa kaivattiin erityisesti rahoituksen hakuun, käytännön organisointiin, budjetointiin, osallistujien hankintaan ja kommunikointiin, tiedotukseen, yhteistyökumppaneiden hankintaan, aikataulutukseen, työryhmän kokoamiseen sekä taiteilijan tueksi. Tämän erityispiirteen takia tehtäviä voi olla kuitenkin hankala jakaa, ja tästä voi seurata taiteilijalle liian suuri työmäärä.

Tärkeimpiä osallistavien projektien piirteitä ovat moninaiset yhteistyökumppanit ja osallistajat sekä kommunikointi heidän kanssaan, ja kysymykset siitä, kenen tarpeista projektia tehdään. Usein projektit ovat moniammatillisia ja vaativat monipuolista osaamista. Osa haastatelluista ei kokenut tuotannollisia haasteita ongelmiksi, vaan luonnollisena osana prosessia.

Erityispiirteenä osallistavien teosten tuotannossa on vastausten mukaan tekijänoikeudet ja sopimukset. Ne liittyvät eettisyyteen sekä pohdintaan vallankäytöstä ja osallistujien hyväksikäytöstä. Hyväksikäytöllä tässä tarkoitetaan sitä, että projektin tekijä käyttää valtaansa tehdäkseen ison näyttävän projektin. Osallistujien kanssa tehtyjen sopimusten merkitys nousi esiin varsinkin haastatteluissa. Ehkä osallistavien teosten tuottajan yksi tehtävistä voisi olla pitää huolta taiteilijan oikeuksien ohella myös osallistujien oikeuksista, toimia osallistujien edunvalvojana?

Saccon esittämän ”kulttuurista 1.0 kulttuuriin 3.0” -mallin mukaan yleisöt haluaisivat enenevässä määrin osallistua projekteihin aktiivisina tekijöinä. Tämä tukee havaintoani siitä, että osallistavia projekteja tehdään paljon, ja yleensä osallistujien löytäminen on mahdollista. Kuitenkin kyselyn vastausten mukaan osallistujien sitouttaminen on yksi suurimmista haasteista, varsinkin jos kyseessä on pitkä projekti. Haastatellut taas eivät kokeneet osallistujien löytämistä ja sitouttamista ongelmaksi. Tämä ristiriitaisuus selittyy ehkä haastateltavien vahvalla kokemuksella alalta, haastateltavien pääkaupunkikeskeisyydellä verrattuna kyselyn laajempaan otantaan tai kyselyyn vastanneiden tekemien projektien monipuolisuudella.

Haastattelut ja tehtävälisterit kertovat, että tuottajavetoisissa tuotannoissa osallistujat otettiin tai pyrittiin ottamaan mukaan koko tuotannolliseen prosessiin projektin suunnittelusta alkaen. Taiteilijavetoisissa projekteissa oli ensin luotu konsepti, johon ihmisiä sitten kutsuttiin osallistumaan.

Kuvatuissa projekteissa tekijöillä on yllimitoitettu määrä tehtäviä ja osallistuvassa tuotantoprosessissa työmäärä moninkertaistuu verrattuna perinteiseen tuotantoon. Tuottaja voisi toimia osallistavissa projekteissa monissa eri tehtävissä. Esimerkiksi rahoituksen haussa, osallistujien etsimisessä sekä tukemisessa, jotta taiteilijat voisivat keskittyä sisältöihin, viestinnässä ja tiedotuksessa tuottaja voisi toimia käsitteiden selkeyttäjä ja popularisoijana eri yhteistyötahoille ja yleisöille. Tuottaja voisi myös tehdä sopimukset ja pitää taiteilijan sekä osallistujien eduista huolta.

On tärkeää tehdä osallistavia projekteja ammattitaitoisesti ja miettiä miksi ja miten ihmisiä osallistetaan. Innostavat projektit ja innostuneet tekijät saavat ihmisiä myös mukaansa tekemään yhdessä, ja parhaat projektit ovat osallistujille ikimuistoisia. Jos halutaan mukaan massoja näkyvyyden takia, se ei ole mielestäni kiinnostavaa eikä eettisesti oikein. Ihanteellisesti osallistavan projektin tuottaja toimii tekijän, tilaajan, ja osallistujan välillä, pitää huolta osallistujista ja heidän oikeuksistaan sekä pitää yllä keskustelua projektin merkityksistä ja tavoitteista. Tuottajan tulee olla myös herkkä taiteellisille sisällöille ja nähdä tuotannolliset tehtävät myös taiteena, tämä voisi auttaa taiteilijoita jakamaan tehtäviä. Koska osallistuminen on keskiössä, tehtävät jakautuvat uudella tavalla.

Osallistumisen tuottaminen vaatii tuottajalta tietynlaista herkkyyttä ja taiteen tunteesta sekä kykyä innostua yhdessä taiteilijan ja osallistujien kanssa.

Lähteet

Bishop, Claire 2006. The Social Turn: Collaboration and Its Discontents. Artforum. http://cam.usf.edu/CAM/exhibitions/2008_8_Torolab/Readings/The_Social_Turn_C_Bishop.pdf (Luettu 20.12.2014).

COLLAB Arts 2014. COLLAB Arts Partnership Programme (CAPP) - Detailed Description of the Project. Create-Ireland.

EU - Creative Europe. Call for proposals. https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/documents/call-culture-ce-2014_coop_en.pdf (Luettu 12.1.2015).

Groys, Boris 2009. Comrades of Time. Verkkolehti e-flux. <http://www.e-flux.com/journal/comrades-of-time/> (Luettu 3.12.2014).

Halonen, Katri 2012. Tuottaja 2020 – hankkeen loppuraportti. Metropolia Ammattikorkeakoulu, kulttuuri ja luova-ala. http://tuottaja2020.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/katalysoi/12_suuntaviivoja_VA_LMIS.pdf (Luettu 20.11.2014).

Helsingin Kulttuurikeskus. Helsingin malli. <http://www.hel.fi/hki/Kulke/fi/Viraston+esittely/Helsingin+malli> (Luettu 12.12.2014)

Halonen, Katri. 26.3.2012. Haastattelu Tuottaja2020 projektipäällikkö: Tuottajan 3 sfääriä. Luova Suomi -blogi. www.luovasuomi.fi/blog/post/14 (Luettu 14.1.2015).

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. Teemahaastattelu. Yliopistopaino, 1991.

Jokela, Timo & Hiltunen, Mirja & Huhmarniemi, Maria & Valkonen, Virpi 2006. Taide & yhteisö & ympäristö. Lapin yliopisto. Verkkokirja. <http://ace.ulapland.fi/yty/> (Luettu 1.12.2014).

Kauhanen, Juhani & Juurakko, Arto & Kauhanen, Ville 2002. Yleisötapahtuman suunnittelu ja toteutus. Sanoma Pro.

Kantonen, Lea 2007. Tahroja esityksessä. Jula, Jari. Yhteisötaiteen etiikka. Taiteen etiikka. Areopagus.

Kester, Grant 2004. Conversation pieces, Community + Communication in Modern Art. University of California Press.

Leppisaari, Katri 2012. Katsomisen hierarkiat ja kuinka niitä murretaan: Valokuvateoksen rooli suomalaisessa yhteisötaiteessa. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia - ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi> (Luettu 1.12.2014).

Mediakulttuuriyhdistys m-cult, verkkosivut. <http://m-cult.org/about> (Luettu 1.12.2014).

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2010. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 1.-2. painos. Helsinki: WSOY pro

Roponen-Lunnas, Pirjo 2013. Kohtaamisen taide - yhteisötaiteen ideaaleja ja käytäntöjä. Tahiti 4/2013. <http://tahiti.fi/04-2013/dossier/kohtaamisen-taide-%E2%80%93-yhteisotaiteen-ideaaleja-ja-kaytantoja/> (Luettu 1.10.2014)

Sacco, Pier Luigi 2011. Culture 3.0: A new perspective for the EU 2014-2020 structural funds programming. European Expert Network on Culture (EENC). http://www.eenc.info/wp-content/uploads/2011/07/pl-sacco_culture-3-0_CCI-Local-and-Regional-Development_final.pdf (Luettu 11.11.2014)

Haastattelut

Kalleinen, Tellervo. Kuvataiteilija 23.1.2015

Kirsi, Katja. Yleisötyön päällikkö, Zodiak Uuden tanssin keskus 2.2.2015

Koitela, Jussi. Taitelija, kuraattori, Mediakulttuuriyhdistys m-cult, 18.12.2014

Lindy, Pia. Tanssitaiteilija, 19.1.2015

Merimaa, Arttu. Taiteilija, Mediakulttuuriyhdistys m-cult, 18.12.2014

Salmi, Kaisa. Kuvataiteilija, 30.1.2015

Solkio, Suvi. Yhteisötaiteen läänintaiteilija, Taiteen edistämiskeskus, Lounais-Suomen aluetoimipiste, 19.1.2015

Tarkka, Minna. Toiminnanjohtaja, Mediakulttuuriyhdistys m-cult, 18.12.2014

Toppila, Paula. Toiminnanjohtaja, kuraattori, IHME-festivaali, 5.2.2015

Kyselylomake

Osallistumisen tuottaminen

Tämä kysely kartoittaa taiteilijoiden ja tuottajien kokemuksia osallistavan/yhteisötaiteen tuotannoista. Vastauksia käytetään aineistona kyselyn laatija Kaisa Kukkosen kulttuuri-tuottaja (AMK) -opinnäytetyössä. Vastaukset ovat luottamuksellisia ja ne käsitellään opinnäytetyössä nimettömästi.

Kysely tuottaa taustatietoa myös Mediakulttuuriyhdistys m-cultin Helsingissä koordinoimaan CollabArts -verkostohankkeeseen, joka käynnistyy 2015. Jos haluat lisätietoja projektin työpajoista ja tapahtumista laita kyselyyn myös nimesi ja sähköpostiosoitteesi!

Vastaajan tiedot

Nimi

sähköpostiosoite

Roolini taidekentällä

Voit valita monta kohtaa, jos toimit eri rooleissa.

- Taiteilija
- Tuottaja
- Kuraattori
- Taidekasvattaja
- Opiskelija
- Tutkija
- Muu:

Taidealat, joilla toimit?

- Kuvataide
- Musiikki
- Mediataide
- Performanssi / esitystaide
- Tanssi
- Teatteri
- Muu:

Koulutus

Oppiarvo ja koulutuspaikka

Olen toiminut osallistavan / yhteisöllisen taiteen kentällä

- 1-2 vuotta
- 3-5 vuotta
- yli 5 vuotta

Miten arvioisit osallistavan / yhteisöllisen taiteen tilannetta omalla taidealallasi Suomessa.

Kerro esimerkiksi miten kentän rakenne toimii, mitkä ovat työmahdollisuudet tai mikä on kentän yleinen ilmapiiri.

Mitä haasteita olet kohdannut osallistavan / yhteisöllisen taiteen projekteissa?

Mitä kehitystarpeita kentällä mielestäsi on? Mihin suuntaan kentän pitäisi kehittyä?

Projektin arviointi

Valitse jokin tuotanto, jossa olet ollut mukana ja joka sinusta on ollut kiinnostava, erityisen onnistunut tai epäonnistunut.

Projektin nimi, lyhyt kuvaus sekä linkki

Muistele projektia ja vastaa kysymyksiin.

Ensin pari yleistä kysymystä projektista, sen jälkeen osallistujista ja viimeisenä tuotannosta.

Miten määrittelet projektisi?

Valitse yksi vaihtoehto

- Osallistava taide
- Soveltava taide
- Yhteisötaide
- Dialoginen taide
- Social practice
- Collaborative art
- Muu:

Miksi juuri tämä käsite sopii projektiisi?

Mikä oli projektin konteksti?

- Oma tuotanto
- Tilausteos tapahtumaan
- Museon, gallerian tai teatterin yleisötyö
- Kunnan tai kaupungin tuotanto / hanke
- Muu:

Mitä tuotannollisia haasteita koit tässä kontekstissa?

Osallistujat

Mikä oli osallistujien rooli projektissa?

Voit valita monta vaihtoehtoa.

- Osallistujana suunnitellussa live-tilanteessa tai esityksessä
- Mukana suunnittelemassa live-tilannetta tai esitystä
- Materiaalin tuottajana (toivat esimerkiksi omia kokemuksiaan työstettäväksi)
- Tekijänä (esimerkiksi näyttelijä, tanssija, esiintyjä, kuvantekijä)
- Mukana tuotannollisessa prosessissa (esimerkiksi markkinoinnissa ja viestinnässä)
- Mukana alusta loppuun taiteellisessa prosessissa, suunnittelussa sekä sisällöntuotannossa
- Muu:

Mitkä olivat osallistujien tehtävät?

Tuotanto

Mieti erityisesti tuotannollisia näkökulmia omasta roolistasi käsin.

Mitkä roolit tästä projektista löytyi?

Voit valita monta roolia.

- Taiteilija
- Tuottaja
- Kuraattori
- Taidekasvattaja
- Opiskelija
- Tutkija
- Muu:

Roolini projektissa

Voit valita monta roolia.

- Taiteilija
- Tuottaja
- Kuraattori
- Taidekasvattaja
- Opiskelija
- Tutkija
- Muu:

Mikä oli tuottajan rooli projektissa?

Jos projektissa oli tuottaja.

- Taiteen tuottaja (perinteinen, tuo taiteen osallistujien ja yleisön saataville)
- Osallistajana (esim. yleisöyöntekijä, tuo taiteen lähemmäs osallistujia, uusia osallistujia taiteelle)
- Fasilitaattori (joukkoistaja, innostaa yleisöä osallistumaan myös tuotamisprosesseihin)
- Muu:

Kuinka tuotannolliset työt jakautuivat?

Kuka teki suurimman osa kustakin tuotannon tehtävästä? Jos toimit projektissa taiteilijana sekä tuottajana, jaa tehtävät tuottajan ja taiteilijan rooleille. Valittavana tuottaja, taiteilija tai molemmat.

Ideointi

Työryhmän kokoaminen

Tavoitteiden asettaminen

Projektin imagon suunnittelu ja ulkoasu (esim. grafiikka, nettisivut, kuvat)

Tausta- ja esiselvitysten tekeminen

Riskien arviointi

Projektin suunnittelu

Käytännön organisointi

Aikataulu

Budjetin tekeminen ja siinä pysyminen

Rahoituksen etsiminen ja hakeminen

Näkyvyys ja markkinointi

Lupien selvitys ja hankinta

Turvallisuus

Sopimukset ja tekijänoikeudet

Osallistujien hankkiminen

Yhteistyökumppaneiden etsintä ja lähestyminen

Esitysympäristön toteutus

Sisällöllinen toteutus

Päätttäminen ja raportointi

Jatkosuunnitelmat

Mitkä edellämainitut tehtävät ovat osa taiteellista prosessia / ovat tärkeä osa taiteellista työskentelyä?

Mitkä edellämainitut tuotannolliset tehtävät olivat haasteellisimpia ja miten nämä haasteet olisi voitu ratkaista tuotannon aikana?

Mitä toivoisit tuottajalta erityisesti yleisöjä aktivoivien projektien kohdalla?

Kiitos osallistumisesta kyselyyn!

Haastattelukysymykset

Taustatiedot:

1. Roolini taidekentällä
2. Omat taidealat
3. Koulutus
4. Miten määrität, miten kutsut projekteja?
5. Kuinka pitkään olet toiminut osallistavan taiteen kentällä?

KÄSITELTÄVÄ PROJEKTI LYHYESTI

Kuka?

Mitä?

Missä?

Kesto?

PROJEKTIN MÄÄRITTELYT – KÄSITTEET.

MITEN PROJEKTI ALKOI? – KÄYNNISTYSVAIHE

Kuka laitto alulle, kuka vei eteenpäin?

Oliko tilaaja? Vai oma ajatus?

Ketä oli alussa mukana?

Mikä konteksti? (Oliko jonkun kunnan, sosiaalipuolen, festivaalin, kaupungin, yhdistyksen yms. kontekstissa?)

Rahoitus?

Milloin alkoi?

MITÄ VAIHEITA – ALUSTA LOPPUUN

Milloin tuottaja mukaan?

MITÄ ONGELMAKOHTIA

luvut, turvallisuus, tekijänoikeudet, rahoitus, kommunikaatio, tilat, ?

MILLOIN OSALLISTUJAT MUKAAN

Yleisön / osallistujien roolit?

Miksi osallistumista?

Miten idea osallistumisesta?

Kuka kontaktoi / kuka kommunikoi?

TUOTTAJAN JA TAITEILIJAN ROOLIT JA TEHTÄVÄT

Tuottajan rooli ja tuotanto

- oliko tuottajaa vai olitko itse myös tuottaja?

- tuottajalle kuuluvat tehtävät.

Mitkä tehtävät olisit halunnut antaa tuottajalle?

Mitkä tehtävät ovat osa taidetta, mitkä eivät?

- Taiteen sisälle kuuluvat tuotannon tehtävät

- tuottajan tehtävät?

Tuotantoon kuuluu: Miten laittaisit nämä tehtävät kaavioon?

Miten tehtävät jakautuvat prosessissa?

Missä tehtävissä osallistujat ovat mukana?

Tuotantoprosessin tehtävät:

Ideointi

Työryhmän kokoaminen

Tavoitteiden asettaminen

Projektin imagon suunnittelu ja ulkoasu (esim. grafiikka, nettisivut, kuvat)

Tausta- ja esiselvitysten tekeminen

Riskien arviointi

Projektin suunnittelu

Käytännön organisointi

Aikataulu

Budjetin tekeminen ja siinä pysyminen

Rahoituksen etsiminen ja hakeminen

Näkyvyys ja markkinointi

Lupien selvitys ja hankinta

Turvallisuus

Sopimukset ja tekijänoikeudet

Osallistujien hankkiminen

Yhteistyökumppaneiden etsintä ja lähestyminen

Esitysympäristön toteutus

Sisällöllinen toteutus

Päätäminen ja raportointi

Jatkosuunnitelmat